

LEERPLAN SECUNDAIR ONDERWIJS

<i>Vakken:</i>	AV Expressie	2 lt/w
	PV Praktijk opvoedkunde	2 lt/w
	PV Praktijk verzorging	1 lt/w
	PV/TV Stage opvoedkunde	6 lt/w
	PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde	2 lt/w
	PV/TV Stage verzorging	2 lt/w
	TV Opvoedkunde	4 lt/w
	TV Verzorging	1 lt/w
	Specifiek gedeelte	
<i>Studierichting:</i>	Kinderzorg	
<i>Studiegebied:</i>	Personenzorg	
<i>Onderwijsvorm:</i>	BSO	
<i>Graad:</i>	derde graad	
<i>Leerjaar:</i>	derde leerjaar	
<i>Leerplannummer</i>	2010/047 (vervangt 2009/042)	
<i>Nummer inspectie</i>	2010/49/1//D/H (vervangt 2009 / 29 // 1 / H / SG / 1 / III3 / / V/10)	

onderwijs van de
Vlaamse Gemeenschap

Pedagogische begeleidingsdienst
GO! Onderwijs van de Vlaamse
Gemeenschap
Emile Jacqmainlaan 20
1000 Brussel

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

INHOUD

Visie	2
Beginsituatie	4
Algemene doelstellingen	5
Leerplandoelstellingen / leerinhouden	7
Takencluster 1: begeleiden van kinderen.....	7
Takencluster 2: contacten met de ouders en hun omgeving	39
Takencluster 3: samenwerking met collega's, verantwoordelijken en externen	46
Takencluster 4: vorming, opleiding, eigen functioneren en kwaliteitszorg	49
Takencluster 5: inrichting en veiligheid van de infrastructuur en materiaal	52
Pedagogisch-didactische wenken	56
1 Algemene pedagogisch-didactische wenken	56
Minimale materiële vereisten	63
1 PV Praktijk opvoedkunde	63
2 PV Praktijk verzorging	63
3 AV Expressie	65
Evaluatie	66
1 Algemene principes	66
2 Criteria	66
3 Soorten	66
4 Juridisch kader	67
Bibliografie	68
1 Boeken en tijdschriften	68
2 DVD's en films	71
3 Websites	71
4 Elektronische leeromgevingen	72

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

VISIE

De missie Kinderopvang van het GO! ligt aan de basis van deze visietekst¹.

In het zevende jaar Kinderzorg verwerft de leerling de basiscompetenties die nodig zijn om als beginnende beroepsbeoefenaar aan het werk te gaan in de kinderopvang en wordt de basis gelegd voor een verdere professionalisering gedurende zijn loopbaan. Kind en Gezin speelt een belangrijke rol binnen de kinderopvang.

De begeleid(st)er in de kinderopvang kunnen we in de volgende opvangvoorzieningen aantreffen:

- onthaalouder aangesloten bij een erkende dienst voor onthaalouders²;
- erkende kinderdagverblijven;
- mini-crèches of zelfstandige kinderdagverblijven;
- erkende initiatieven voor buitenschoolse opvang of IBO;
- zelfstandige onthaalouders;
- schoolopvang;
- opvang van zieke kinderen;
- ondersteuning in het kleuteronderwijs;
- ...

Het kinderopvanglandschap krijgt vorm vanuit de verschillende maatschappelijke functies:

- *de economische functie*: hierdoor kunnen ouders gaan werken en voor een inkomen zorgen. In de kinderopvang zelf werken ook heel wat mensen;
- *de pedagogische functie*: goede kinderopvang biedt jonge kinderen niet alleen verzorging en geborgenheid, maar stimuleert hen ook in hun fysische en psychische ontwikkeling. Kinderen ontmoeten er anderen en leren er van jongs af aan respectvol mee omgaan;
- *de sociale functie*: hierdoor kan de uitsluiting van kansengroepen tegengegaan worden en hun integratie bevorderd. Door opvang zijn ouders bijvoorbeeld in staat om een opleiding te volgen of te solliciteren zodat ze later kunnen gaan werken. Ze kunnen er steun vinden en andere ouders leren kennen. Soms hebben ouders opvang nodig om even tot rust te komen.

Naast de opvang van kinderen van tweeverdieners en eenoudergezinnen kan kinderopvang ook bijdragen tot opvoedings- en gezinsondersteuning of richt de aandacht zich naar verschillende doelgroepen. Ook groeit de behoefte aan kinderopvang op onregelmatige tijdstippen, d.w.z. gedurende de dag, de nacht, in de week of in het weekend.

Een *begeleid(st)er kinderopvang* staat in voor de opvang van baby's en peuters, maar kan ook werken met kinderen die al naar school gaan (kleuters en lagere schoolkinderen).

De *begeleid(st)er buitenschoolse kinderopvang* begeleidt en verzorgt de kleuters en schoolgaande kinderen tot en met de basisschool. Zij/hij is verantwoordelijk voor het welzijn van de opgevangen kinderen.

Binnen de kinderopvang heeft men aandacht voor de lichamelijke verzorging alsook de psychosociale, motorische en taalstimulering van de kinderen. Kinderen moeten immers aangemoedigd worden om hun taal op sociaal en cognitief vlak te ontwikkelen. Ook wat betreft zintuigelijke en lichamelijke

¹ Link:
http://www.gemeenschapsonderwijs.be/sites/portaal_nieuw/Kinderopvang/KinderopvanginhetGO/Pages/Missiekinderopvang.aspx

² De dienstverantwoordelijken dienen een hogere opleiding te hebben.

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

ontwikkeling worden er activiteiten georganiseerd waarin fantasie, expressiviteit, creativiteit, normbesef en zelfinitiatief van kinderen ruim aan bod kunnen komen.

De klemtoon is van het zuiver technisch verzorgende verschoven naar het pedagogische (waarbij het verzorgende, vooral van de kleinste kinderen, uiteraard belangrijk blijft), alsook het kunnen omgaan met de diversiteit binnen de kinderopvang.

Aan de afgestudeerden van de richting Kinderzorg zullen hoge verwachtingen met betrekking tot het zelfstandig functioneren en inzicht in de wereld van het kind worden gesteld.

De leerlingen worden opgeleid tot samenwerken in een (gemengd) team waar men naast de motorische, cognitieve, sociale en emotionele ontwikkeling ook aandacht heeft voor structuur, veiligheid, geborgenheid, diversiteit, gezondheid, ouderbetrokkenheid en de Nederlandse taal.

Omdat de eerste jaren zo belangrijk zijn voor de latere schoolprestaties, is het inzicht gegroeid dat we reeds in de voor- en vroegschoolse periode veel aandacht moeten besteden aan de taalstimulering. Leren omgaan met de context van meertaligheid, het belang van non-verbale communicatie, het welbevinden en de betrokkenheid zijn van cruciaal belang.

De leerlingen zullen ook eenvoudige administratieve taken moeten uitvoeren en staan in voor het onderhoud van speel- en werkmateriaal, lokalen, inrichten van de leefruimte op een kindvriendelijke en veilige wijze.

Bij het opstellen van dit leerplan werd rekening gehouden met het beroepsprofielen van *begeleid(st)er in de kinderopvang (SERV, juli 2001)* en *begeleid(st)er in de buitenschoolse kinderopvang (SERV, januari 2005)*.

Dit leerplan is opgebouwd rond takenclusters van taken die bij elkaar horen. Daaronder horen de competenties die de begeleid(st)er in de kinderopvang dient te verwerven om het takenpakket uit te voeren.

Het is aan de vakgroep om te bepalen welke competenties (met afgeleide leerplandoelstellingen en leerinhouden) in de verschillende vakken en lesuren (zoals opgegeven in de lessentabel) aan de orde zijn. Het lerarenteam dat bestaat uit verpleegkundigen, opvoedkundigen en leraren expressie zal bepalen wie welke doelstellingen realiseert van de verschillende basiscompetenties die nodig zijn voor de uit te voeren taken. We geven hiervoor een richtlijn in de eerste kolom via de eerste letter van het vak. (V: verzorging, O: opvoedkunde, E: expressie)

Een competentie kan omschreven worden als de reële en individuele capaciteit om kennis (theoretische en praktische), vaardigheden en attitudes in het handelen aan te wenden, in functie van de concrete, dagelijkse en veranderende (werk)situatie en in functie van persoonlijke en maatschappelijke activiteiten.

We opteren dan ook voor regelmatig gestructureerd vak- of competentieoverschrijdend overleg.

De competenties kunnen zowel in de les, via een project, werkplekieren of stageactiviteiten bereikt worden. De leerkracht heeft hierbij een vrije ruimte aangepast aan de situatie en de noden van de leerlingen.

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

BEGINSITUATIE

De meeste leerlingen in het specialisatiejaar Kinderzorg zullen instromen vanuit het studiegebied Personenzorg en dan voornamelijk leerlingen uit de studierichting Verzorging BSO.

Vertrekkend van de opgedane basisvaardigheden in 'het verzorgen' in niet specifieke zorgsituaties volgt er in het derde leerjaar van de derde graad een verdere uitdieping die gericht is op specifieke doelgroepen en situaties waarbij het zelfstandig handelen als begeleider van kinderen centraal staat.

Daarnaast kunnen er ook leerlingen starten uit andere richtingen. Het is dan ook aangewezen om hierop te anticiperen en de leerstof gedifferentieerd aan te bieden bij een heterogene instroom met het oog op een optimaal rendement voor alle leerlingen. De leraar zal bij aanvang van het schooljaar dan ook bijzondere aandacht hebben voor het correct inschatten van de beginsituatie van al zijn leerlingen en hierbij bij zijn lesinvulling maximaal rekening houden. Zelfstudie kan voor sommige leerlingen aangewezen zijn.

De leerlingen beschikken over de nodige mondelinge en schriftelijke Nederlandse taalvaardigheden.

Toch vertonen de leerlingen binnen deze heterogene groep meestal een gemeenschappelijk kenmerk: namelijk een sterke gerichtheid naar en interesse voor praktijkgericht onderwijs.

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

ALGEMENE DOELSTELLINGEN

De competenties vormen het kader van wat de leerling moet kennen en kunnen om adequaat te handelen in een bepaalde beroepscontext. Competentieontwikkeling en persoonlijke groei van de leerling staan in relatie tot de beroepspraktijk.

Het is noodzakelijk dat de kinderbegeleid(st)er de totale ontwikkeling stimuleert vanuit een bepaalde visie. Zij voeren de taken niet 'zomaar' uit, maar houden er steeds rekening mee dat zij:

- het algemeen welbevinden en de betrokkenheid van het kind verzekeren;
- het kind gericht en bewust stimuleren;
- op een interactieve manier aan taalstimulering doen, waarbij het in de eerste plaats gaat om interactie en communicatie met het kind;
- zorgen voor samenhang in het dagverloop dat zij de kinderen aanbieden, met oog voor de individuele behoeften van het kind.

De leerlingen kunnen na de opleiding:

- binnen de voorgeschreven *tijd* een taak *nauwkeurig* en met organisatievermogen voltooien;
- *vlot informatie verzamelen*, verwerken en verstrekken, m.b.t. lichamelijke en geestelijke ontwikkeling;
- actief en proactief zorgen voor *veiligheids- en milieubewustzijn*;
- *initiatief nemen* om problemen te signaleren en taken uit te voeren;
- *professionele begeleiding en zorg* bieden, volgens de ontwikkeling en/of de specifieke behoeften van het kind;
- actief en creatief *spel en activiteit* aangepast aanbieden in functie van de ontwikkeling van het kind;
- *zelfreflectie, zelfhantering en bijscholing* als een permanente opdracht zien;
- *aandacht evenwichtig* doseren voor alle kinderen en ouders;
- correct inschatten van het eigen kunnen en kennen: *zelfvertrouwen*;
- zich *flexibel* opstellen, m.b.t. middelen, doelen, mensen en procedures;
- *verantwoordelijkheidszin* ontwikkelen in elke situatie;
- gepast handelen (signaleren en doorverwijzen) in gevallen van *mishandeling, misbruik, verwaarlozing*, ontwikkelingsproblematiek...;
- *structuur* bieden;
- onder een zekere werkdruk toch *stressbestendig* blijven;
- op een *zelfstandige wijze* functioneren binnen een *team*, maar ook samenwerken met ouders;
- *empatisch* reageren, discreet en tactvol omgaan met vertrouwelijke informatie;
- zich zowel mondeling als schriftelijk *adequaat* en *correct uitdrukken in het Nederlands*;
- meewerken aan het leggen van een stevige basis m.b.t. Nederlandse taalvaardigheid van het kind.
- op een gepaste wijze reageren op *taalproblemen*;
- aandacht hebben voor alle vormen van verbale en non-verbale *communicatie*;
- *aandacht hebben voor diversiteit* in alle vormen;
- *creatief* zijn bij de invulling van de diverse taken.

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

Bij het uitvoeren van alle taken dient de leerling steeds over de **sleutelvaardigheden**¹ uit de beroepsprofielen te beschikken.

Relatiegerichte vaardigheden:

- betrokken zijn bij kinderen*
- omgaan met diversiteit*
- teamgericht kunnen werken*
- discreet zijn
- betrouwbaar zijn
- communicatief vaardig zijn*
- sociaal vaardig zijn

Taakgericht vaardigheden:

- kunnen organiseren
- flexibel zijn
- zelfstandig zijn
- creatief zijn
- kritisch ingesteld zijn
- bereid zin te leren
- verantwoordelijkheidszin hebben*
- graag spelen*
- structuur kunnen bieden*

Vaardigheden m.b.t. persoonlijke draagkracht:

- zelfvertrouwen hebben
- kunnen omgaan met stress*

Taal is een belangrijk instrument dat aangewend wordt om de doelstellingen van dit leerplan te verwezenlijken. Het verwerven van de vereiste taalvaardigheid is dan ook een doelstelling waar in alle competenties gericht aan gewerkt moet worden, niet enkel binnen de competentie i.v.m. taalontwikkeling. Het is van belang zowel aan de mondelinge vaardigheden als aan de geletterdheid van de leerlingen te werken. Er worden in dit leerplan niet veel aparte, expliciete talige doelstellingen opgenomen, omdat taal een middel is om andere, functionele doelen te bereiken. Ook in deze context geldt dat taalvaardigheid al doende opgebouwd wordt: de leerlingen bouwen de competenties op door taal daadwerkelijk te gebruiken in levensechte taken, niet door kennis over taal op te bouwen.

¹ De sleutelvaardigheden die met een * aangeduid zijn, worden als de belangrijkste beschouwd.

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

LEERPLANDOELSTELLINGEN / LEERINHOUDEN

Uitbreidingsdoelstellingen worden aangeduid met een *U* en zijn *cursief* gedrukt. Deze zijn niet verplicht, maar bedoeld voor de meer gevorderde klassen en/of leerlingen.

TAKENCLUSTER 1: BEGELEIDEN VAN KINDEREN

Vak	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN
Competenties m.b.t. de maatschappelijke situering van kinderopvang		
V/O 2	aan de hand van praktijkvoorbeelden de drie functies van kinderopvang aangeven. deze 3 functies van kinderopvang toetsen op de stageplaatsen.	1 Functies van de kinderopvang 1.1 Economische 1.2 Sociale 1.3 Pedagogische
V 3	de verschillende taken van K & G voor kinderopvang opnoemen en met eigen woorden verklaren. recente en concrete informatie voorzien en op basis daarvan de vragen van de ouders beantwoorden.	2 Rol van Kind & Gezin 2.1 Financierien 2.2 Wettelijke voorwaarden controleren 2.3 Ondersteunen van opvang en kwaliteit bevorderen 2.4 Informatie aan ouders
V 2	de verschillende opvangvoorzieningen waar men begeleid(st)ers in de kinderopvang kan aantreffen opsommen en toelichten. de stageplaats kaderen binnen het landschap van de kinderopvang.	3 Vormen van kinderopvang 3.1 Onthaalouder versus kinderdagverblijf 3.2 Voorschoolse opvang versus buitenschoolse opvang 3.3 Vrije prijs versus prijs volgens inkomen

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

Vak	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHouden
O/V 3	het organigram, het opnamebeleid en de pedagogische doelstellingen van de kinderopvangvoorziening toelichten.	4 De organisatie en de werking van een opvangvoorziening 4.1 Organigram (o.m. inrichtende macht, functies en taken van personeelsleden, samenwerkingsverbanden) 4.2 Opnamebeleid 4.3 Pedagogische doelstellingen
O/V 2	met eigen woorden uitleggen wat de taken zijn van de begeleider in de kinderopvang voor het begeleiden en verzorgen van baby's, peuters, kleuters en lagere schoolkinderen. met eigen woorden uitleggen hoe de begeleidster in de buitenschoolse opvang verantwoordelijk is voor het welzijn van kleuters en lagere schoolkinderen.	5 Het beroep 5.1 Begeleider in de kinderopvang ¹ 5.2 Begeleider in de buitenschoolse kinderopvang ²

¹ Hiermee bedoelen we zowel mannelijke als vrouwelijke begeleiders in de kinderopvang.

² Hiermee bedoelen we zowel mannelijke als vrouwelijke begeleiders in de buitenschoolse kinderopvang.

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

Timing 12	Specifieke pedagogisch-didactische wenken maatschappelijke situering van kinderopvang ¹
1	Creër internetopdrachten m.b.v. de website van K & G. Laat je inspireren door het boek "Kinderopvang met sociale functie", VBJK ² .
2	Maak gebruik van de website van Kind & Gezin, informatie voor ouders. Illustreer de rol van K & G via een bezoek aan de hoofdzetel van K & G en/of de regiodiensten Breng een bezoek aan het documentatiecentrum van K & G.
3	Maak gebruik van de websites en folders van Kind & Gezin en VBJK. Gebruik de regionale kaart om de vormen van kinderopvang op te stellen.
4	Laat de leerlingen een organigram van een stageplaats maken. Vermeld de wettelijke voorrangsregels en eigen voorrangsregels m.b.t. het opnamebeleid.
5	Gebruik de beroepcompetentieprofielen "begeleider in de kinderopvang" en "begeleider in de buitenschoolse opvang". http://www.serv.be/Publicaties/101.pdf http://www.serv.be/Publicaties/753.pdf

¹ Voor meer informatie zie Smartschool GO!.

² VBJK: expertisecentrum voor opvoeding en kinderopvang.

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

Vak	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN
Competenties m.b.t. het uitvoeren van de dagelijkse zorg		
V 8	<p>de basisregels van hygiëne bij de dagelijkse verzorging van kinderen van alle leeftijdsgroepen vlot toepassen.</p> <p>voor elke situatie een systematisch verzorgend handelingsplan uitwerken en uitvoeren.</p>	<p>1 Dagelijkse handelingen</p> <p>1.1 Gewoontehandelingen en ADL</p> <ul style="list-style-type: none"> • Handen wassen • Gezicht wassen • Haarverzorging • Nagelverzorging • Tandverzorging • Aankleden • Toiletbezoek
V 14	<p>de specifieke hygiënische zorg zelfstandig uitvoeren.</p> <p>de oorzaken van infecties en de verspreiding ervan opzoeken en in eigen woorden uitleggen.</p> <p>het belang van preventief optreden aantonen.</p> <p>de te nemen hygiënische maatregelen om infecties te voorkomen benoemen en op elk domein toepassen.</p> <p>zorgen voor veiligheid en toezicht bij rustende en slapende kinderen.</p> <p>technieken illustreren die worden toegepast om kinderen te troosten.</p> <p>de gevaren van het schudden van een baby verwoorden.</p> <p>omgaan met mogelijke angsten van kinderen bij het slapengaan.</p> <p>methoden/remedies toepassen om wiegendood te voorkomen en deze toepassen.</p> <p>verklaren waarom tijdens de eerste dagen in de kinderopvang</p>	<p>2 Specifieke zorg voor de gezondheid</p> <p>2.1 Hygiënisch handelen</p> <ul style="list-style-type: none"> • In de voorziening • Bij jezelf • Bij kinderen: <ul style="list-style-type: none"> – dagelijkse hygiëne; – maatregelen bij bloed, diaree, braaksel en ziekte. <p>2.2 Zorg voor rust en slaap</p> <ul style="list-style-type: none"> • Huilen • Shaken Infant Syndrome (SIS) • Moeilijk inslapen • Angst • Wiegendood voorkomen: <ul style="list-style-type: none"> - veilig slapen; - bewakingstoetsellen;

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

Vak	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHouden
	<p>wiegendood meer voorkomt. bestaande bewakingstoestellen kritisch beoordelen. zindelijkheidstraining uitvoeren.</p>	<p>2.3 zindelijkheidstraining.</p>
V 18	<p>de moedermelk volgens de voorgeschreven regels bewaren en opwarmen. vanuit de begeleidingspositie de HACCP regels vlot toepassen in de kinderopvang. in overleg met ouders overschakelen naar een andere voedingsvorm. gezonde voeding bereiden, de eetsituatie begeleiden en afstemmen op het ritme van het kind. <i>een gevarieerd tweeweken menu opstellen voor diverse doelgroepen (U).</i> het verschil tussen gezonde en ongezonde tussendoortjes aangeven.</p> <p>specifieke voedingstips voor alle leeftijden vlot interpreteren en toepassen. eetproblemen herkennen en er gepast mee omgaan. in overleg en met respect de eet- en voedingsgewoonten in de opvang afstemmen op de thuissituatie.</p> <p>het voedingsadvies correct uitvoeren.</p>	<p>3 Voeding</p> <p>3.1 Moedermelk bewaren en opwarmen 3.2 HACCP specifiek voor de kinderopvang 3.3 Evenwichtig voedingsschema voor kinderen van 0 tot 12 jaar</p> <ul style="list-style-type: none"> • Melkvoeding • Eerste hapjes • Warme maaltijden • Gezonde tussendoortjes <p>3.4 Voedingstips</p> <ul style="list-style-type: none"> • De slechte eter • Verschillende voedings- en eetgewoonten <p>3.5 Uitvoeren van voedingsadvies bij:</p> <ul style="list-style-type: none"> • allergiën; • diabetes type 1.

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

Vak	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN
V 12	<p>ergonomische verantwoorde houdingen spontaan toepassen in de omgang met de diverse leeftijdsgroepen.</p> <p>extra aandacht besteden aan goede slaap-, zit- en eethoudingen van kinderen van alle leeftijdsgroepen</p> <p>het aanwezige meubilair in de kinderopvang ergonomisch gebruiken.</p>	<p>4 Ergonomische houdingen toegepast op</p> <p>4.1 De kinderbegeleid(st)er</p> <p>4.2 Het kind</p> <ul style="list-style-type: none"> • Slaaphouding • Zithouding • Eethouding • Aangepast meubilair

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

Timing 52	Specifieke pedagogisch-didactische wenken uitvoeren van de dagelijkse zorg
1	<p>Laat de dagelijkse handelingen op de stage inoefenen. Heb oog hebben voor een constante observatie en totaalzorg. Refereer naar het boek: 'de ontwikkeling van kinderen' (P. Tassony).</p>
2	<p>Benadruk en oefen in volgens vastgelegde normen en met de nodige aanpassingen in functie van de situatie. Systematisch verzorgend handelen: de verzorgende taken toepassen via een systeem dat loopt over observatie, verzamelen en ordenen van gegevens, probleembepaling, doelstelling, actie en evaluatie. Het belang van het knuffelen, troosten, vastnemen, praten, spelen en interactie met het kind niet uit het oog verliezen. Behandel de onderstaande tips i.v.m. veilig slapen en gebruik hierbij de brochure 'Open je ogen', wiegendood en ongevallen bij baby's en peuters voorkomen en maak ook gebruik van de DVD "open je ogen voor een veilige slaapomgeving" van K & G.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Leg een baby altijd op zijn rug te slapen. - Rook nooit in de kinderopvang. - Hou geregeld toezicht. Wees extra waakzaam tijdens de eerste opvangdagen of na een langere afwezigheid. - Zorg dat het kind het niet te warm krijgt. - Zorg voor een veilig bed en veilig bedmateriaal. - Dien geen geneesmiddelen of homeopathische middelen toe zonder doktersadvies.
3	<p>Problemen en knelpunten vanuit ervaringen van de stage bespreken en samen naar oplossingen zoeken. Diverse voedingen bereiden en toedienen. Folder HACCP in de kinderopvang raadplegen. Raadpleeg de website en gebruik de folder van K & G over borstvoeding De leerlingen moeten gezonde voeding kunnen bereiden voor de kinderen. E-module VBJK.</p>
4	<p>Diverse concrete voorbeelden van de stage gebruiken en bespreken. Aandacht voor werkplekieren!</p>

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

Vak	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN
Competenties m.b.t. het pedagogisch omgaan met kinderen		
O 6	<p>rekening houden met de individuele behoeften van ieder kind. a.d.h.v. praktijkvoorbeelden de begrippen welbevinden en betrokkenheid toelichten.</p>	<p>1 Het opgroeiende kind</p> <p>1.1 Elk kind is uniek</p> <p>1.2 Ervaringsgericht werken: welbevinden en betrokkenheid.</p>
O 20	<p>ruimte laten en rekening houden met de gevoelens en gewoontes van ieder kind. aantonen dat ze respect opbrengen voor de eigenheid en de cultuur van ieder kind.</p> <p>psychische veiligheid, zekerheid, geborgenheid, openheid en structuur creëren voor het kind van 0-12 jaar. het belang van psychische veiligheid, zekerheid, geborgenheid en openheid voor de emotionele ontwikkeling verklaren. aangeven hoe kinderopvang en hun begeleiders kunnen inspelen op de behoefte aan psychische veiligheid, zekerheid, geborgenheid en openheid.</p> <p>een evenwicht creëren tussen het bieden van structuur en het bieden van voldoende ruimte aan het kind en de groep. toezien op het consequent naleven van de leefregels. weergeven welk gedrag men als overtredend gedrag ziet (i.f.v. de bestaande regels, de eigen achtergrond, opvoeding en eigen zelfbeeld).</p> <p>de noodzaak van eensgezindheid over afspraken en leefregels tussen collega's aantonen a.d.h.v. concrete voorbeelden.</p>	<p>2 Kinderen in de kinderopvang</p> <p>2.1 Respect voor de diversiteit van de kinderen</p> <p>2.2 Creëren van een basissfeer</p> <ul style="list-style-type: none"> • Psychische veiligheid • Zekerheid • Geborgenheid • Openheid <p>2.3 Structuur bieden versus ruimte voor het kind en de groep</p> <ul style="list-style-type: none"> • Consequente leefregels i.v.m.: <ul style="list-style-type: none"> – gebruik van materiaal, – veiligheid, – hygiëne, – gedrag. • Eensgezindheid tussen collega's

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

Vak	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN
	<p>het belang van de eigen voorbeeldfunctie illustreren a.d.h.v. een voorbeeld.</p> <p>reflecteren over de invloed van de eigen waarden/normen en persoonlijke achtergrond in de omgang en begeleiding van kinderen op stage.</p> <p>aan de hand van voorbeelden verduidelijken hoe men de activiteiten in de diverse soorten kinderopvang kan afstemmen op de diversiteit tussen kinderen.</p> <p>een aantal redenen opsommen waarom het soms fout loopt bij de verzorging en begeleiding van kinderen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Eigen voorbeeldfunctie • Volgens de diversiteit van de kinderen: <ul style="list-style-type: none"> – baby's, – peuters, – kleuters, – lagere schoolkinderen, – interesses, – groepsgrootte, – ... • Waarom loopt het soms fout? <ul style="list-style-type: none"> – Factoren eigen aan de organisatie (Is alles voorzien/voldoende personeel?) – Onduidelijke, te veel of te weinig afspraken – Dagindeling en overgangsmomenten – Routines en rituelen – Onvoldoende individuele aandacht of voor de groep – Onvoldoende respect voor het ritme van het kind

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

Vak	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN
	<p>activiteiten ontwikkelen en materialen kiezen die de ontwikkelingsdomeinen volgens Ziko-Vo stimuleren. a.d.h.v. concrete voorbeelden aantonen hoe en op welke manier de verschillende ontwikkelingsdomeinen gestimuleerd kunnen worden.</p> <p>aan de hand van concrete voorbeelden aantonen hoe de zelfstandigheid bevorderd kan worden tijdens verschillende activiteiten en op alledaagse momenten.</p> <p>verschillende mogelijkheden opsommen om kinderen actief te betrekken bij de dagelijkse opvang, zowel voor- als naschools.</p>	<p>2.4 Stimuleren</p> <ul style="list-style-type: none"> • Belangstelling wekken • Betekenis geven • Aanmoedigen • Plannen en organiseren • Verbanden leggen <p>2.5 Zelfstandigheid bevorderen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tijdens maaltijd • Tijdens spel • Tijdens verzorging • ... <p>2.6 Kinderparticipatie</p>
O 14	<p>aantonen dat de relaties tussen de groepsleden verschillen naargelang de leeftijd van de kinderen, het karakter, de interesse ... ervoor zorgen dat ieder individu zich goed voelt in de groep.</p> <p>de verschillende groepskenmerken in concrete situaties op stage herkennen.</p> <p>de rol van de begeleider in de voor- en buitenschoolse kinderopvang opnemen met volle aandacht voor alle kinderen.</p>	<p>3 Groepsdynamisch proces</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aantal kinderen • Leeftijd en geslacht • Persoonlijkheid en karakter • Levenservaringen • Interesse • <p>3.1 Groepskenmerken</p> <ul style="list-style-type: none"> • Voorschoolse opvang: <ul style="list-style-type: none"> – horizontaal;

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

Vak	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN
	<p>aantonen dat het samenleven in groep van belang is voor de ontwikkeling van o.a. de eigen identiteit, sociale vaardigheden, vriendschappen en een veiligheidsgevoel.</p> <p>zicht hebben op het gehele groepsgebeuren o.m. met betrekking tot pestgedrag, samenspelen en het groepsklimaat.</p> <p>het groepsdynamisch proces observeren en stimuleren naar een positieve groepssfeer.</p> <p>aantonen dat de begeleid(st)er een zeer belangrijke invloed heeft op de opvoeding van de kinderen.</p> <p>zowel preventief als corrigerend optreden bij agressief gedrag en conflicten tussen kinderen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – verticaal; – semi-verticaal. • Buitenschoolse opvang. <p>3.3 Sociaal leren</p> <ul style="list-style-type: none"> • Veiligheidsgevoel • Vriendschappen • Sociale vaardigheden • Rollen en posities in een groep <ul style="list-style-type: none"> – jongere versus oudere kinderen – leiders versus volgzaamere kinderen – begeleiders versus kinderen • Ontwikkelen van identiteit • Pesten • Morele ontwikkeling <p>3.4 De opvoedkundige taak van de begeleid(st)er van de groep</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bevorderen van positieve relaties • Stimuleren van gezamenlijke activiteiten • Aandacht voor de vrije keuze • Agressie voorkomen/conflicten hanteren • ...
O 8	<p>extra aandacht besteden aan het onthaal van nieuwe kinderen en het belang ervan verwoorden.</p> <p>aantonen hoe een hechtingsproces tussen kind en begeleiding kan gestimuleerd worden.</p>	<p>4 Begeleiden van een nieuw kind</p> <p>4.1 Hechting en scheiding</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hechtingstheorie

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

Vak	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN
	<p>omgaan met de moeilijkheden die bij het (tijdelijke) scheiden van de hechtingspersoon (kunnen) voorkomen.</p> <p>de voordelen en de fases in het wenproces als een tweerichtingsverkeer voor alle partijen opsommen.</p> <p>het belang en de taken van een aandachtspersoon met eigen woorden omschrijven.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • De scheiding van de hechtingspersoon (+ effecten op het kind) • Kind ondersteunen bij deze hechting en scheiding <p>4.2 Het wenproces als een tweerichtingsverkeer</p> <ul style="list-style-type: none"> • Voor het kind • Voor de ouders • Voor de begeleid(st)er • Voor de andere kinderen <p>4.3 Betekenis aandachtspersoon voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kinderen, • ouders.

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

Vak	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN
O 6	<p>aangeven hoe en wanneer wederzijdse beïnvloeding van toepassing kan zijn.</p> <p>openheid en structuur creëren voor het individu.</p> <p>illustreeren dat je eigen houding/optreden tegenover een kind bepaalde gevoelens bij het kind kan doen ontstaan.</p> <p>illustreeren a.d.h.v. voorbeelden dat de houding/gedrag van een kind bepaalde gevoelens bij de begeleid(st)er oproept en deze bespreken.</p> <p>verwoorden hoe je het kind kan helpen bij het uiten van zijn gevoelens.</p> <p>aan de hand van het gedrag van het kind de geobserveerde gevoelens bij dit kind benoemen.</p> <p>verwoorden hoe je als begeleid(st)er begrip en erkenning kan tonen t.o.v. een waargenomen gevoel bij het kind.</p> <p><i>voor de verschillende gevoelens concrete voorbeelden geven van gedrag dat verwijst naar een bepaald ontwikkelingsniveau (U).</i></p>	<p>5 Omgaan met gevoelens</p> <p>5.1 Wederzijdse beïnvloeding</p> <ul style="list-style-type: none"> • Begeleiding t.o.v. het kind • Het kind t.o.v. begeleiding • Tussen de kinderen onderling <p>5.2 Reacties van de begeleiding op de gevoelens van het kind</p> <ul style="list-style-type: none"> • Helpen bij het verwoorden van gevoelens • Duidelijkheid en echtheid in de reacties op de gevoelens van het kind • Gevoelens van het kind benoemen <p>5.3 <i>Gevoelens en gedragingen (U)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Trotsfase (U)</i> • <i>Angst (U)</i> • <i>Seksualiteit (U)</i> • <i>Agressie (U)</i> • <i>Jaloezie (U)</i> • <i>Rouw en verlies (U)</i>

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

Vak	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHouden
O 6	<p>het ZIKO instrument hanteren om het welbevinden van de kinderen na te gaan.</p> <p>reflecteren over de aanpak en het effect van de begeleiding op de kinderen.</p> <p>interpreteren en verwerken van de observatiegegevens illustreer dat ZIKO een evaluatieinstrument is om het welbevinden en de betrokkenheid van de kinderen te meten.</p> <p>verwoorden wat er goed is en wat kan verbeterd worden aan de opvang in zijn totaliteit.</p>	<p>6 Observeren en rapporteren van de pedagogische kwaliteit: ZIKO Zelfevaluatie-instrument voor welbevinden en betrokkenheid van kinderen in de kinderopvang</p> <p>6.1 De aanpak in de opvang en het effect ervan op de kinderen</p> <p>6.2 Het proces in het kind</p> <ul style="list-style-type: none"> • Meten van welbevinden en betrokkenheid • Verwerken van de observatiegegevens <ul style="list-style-type: none"> – in de opvang: – aanbod, – sfeer, – ruimte voor initiatief, – organisatie, – manier van begeleiden – andere verklaringen. • Doelgericht bijsturen

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

Vak	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN
O	<p><i>het begrip kansarmoede met eigen woorden verklaren (U).</i></p> <p><i>middelen opnoemen om kansarmen uit hun isolement te halen (U)</i></p> <p><i>voorbeelden aanhalen om de “rechten van armen” te verdedigen(U).</i></p>	<p>7 <i>Kansarmoede (U)</i></p> <p>7.1 <i>Kansengroepen (U)</i></p> <p>7.2 <i>Generatiearmen (U)</i></p> <p>7.3 <i>Multiproblematiek (U)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Huisvesting</i> • <i>Tewerkstelling</i> • <i>Cultuur</i> • <i>Onderwijs</i> • <i>Solidariteit</i> • <i>Kinderopvang</i>

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

Timing 60	Specifieke pedagogisch-didactische wenken m.b.t. het pedagogisch omgaan met kinderen
1	<p>Maak gebruik van stagevoorbeelden om de momenten aan te geven waar de zelfstandigheid van de kinderen kan gestimuleerd worden en waar de aard van de begeleiding emancipatorisch is.</p> <p>Benut het filmmateriaal van K & G (zie website).</p>
2	<p>Vertrek vanuit praktische voorbeelden en cases van de stageplaatsen.</p> <p>Leg extra de nadruk op de pedagogische omgang en het belang van het stimuleren van kinderen.</p> <p>Raadpleeg de website van Kind en Gezin.</p> <p>Ter informatie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - i.v.m. structuur bieden: de verschillende drijfveren achter de afspraken worden hier ook behandeld zoals respect voor materiaal, aandacht voor veiligheid, hygiëne, pedagogische en sociale afspraken; - <i>Ziko-Vo</i>: grote en kleine motoriek, taal, ontdekking van de wereld, sociale en verstandelijke ontwikkeling, goed in je vel zitten, zelfsturing stimuleren.
3	<p>Maak gebruik van concrete voorbeelden uit de stage.</p>
4	<p>Maak gebruik van de publicatie 'Kinderopvang met sociale functie' en de e-module VBJK.</p> <p>Ter informatie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - i.v.m. het wenproces: in opgegeven casussen elementen herkennen die het belang aantonen voor de vertrouwensrelatie van het vooraf bezoeken van het centrum door de ouders en het kind. <p>Sta stil bij voorbereiden van het kind op de opvang, het beeld en de verwachtingen van de ouders tegenover de kinderopvang...</p> <p>Laat de leerlingen zich concentreren op de eigenheid van het kind, de ouders.</p> <p>Leer hen omgaan met de eigen onzekerheid, het verdelen van aandacht tussen de groep en het nieuwe kind, het vastleggen van de wenprocedure naar het kind in de voorziening, het voorbereiden en inoefenen van een intakegesprek o.a. via een rollenspel.</p> <p>Leg de nadruk op het belang van het uitwisselen van ervaringen tussen de ouders/andere opvoedingsverantwoordelijken en de begeleiding van de kinderopvang.</p> <p>Maak gebruik van ervaringen tijdens de stage en bespreek deze o.a. aan de hand van klasgesprekken.</p> <p>Zeer nuttige achtergrondinformatie voor de leraar: Blik Van de Yeti: <i>over het opvoeden van jonge kinderen tot zelfbewustzijn en verbondenheid</i>.</p> <p>Benut de DVD: Wiegelied voor Hamza</p>

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

Timing 60	Specifieke pedagogisch-didactische wenken m.b.t. het pedagogisch omgaan met kinderen
5	<p>Werk concreet</p> <p>Aanpassen aan o.m. ruimte, andere kinderen, regels ...</p> <p>Geef voorbeelden waaruit blijkt dat eigen gevoelens, waarden, normen, achtergrond de wijze kan beïnvloeden waarop je met een kind omgaat.</p> <p>Gebruik rollenspelen waarbij de posities van de kinderen en de begeleiding worden ingenomen (o.m. bij het hanteren van afspraken, omgaan met onaanvaardbaar gedrag...)</p> <p>Hanteer de publicatie van het VBJK: kinderopvang met sociale functie: een plaats waar kinderen, ouders, medewerkers en buurt elkaar ontmoeten.</p>
6	<p>Gebruik de Handleiding ZIKO: 'zelfevaluatie-instrument voor welbevinden en betrokkenheid van kinderen in de opvang'.</p> <p>Behandel de leerinhouden o.b.v. de websites van het expertisecentrum, ervaringsgericht onderwijs, Kind en Gezin, VBJK.</p> <p>Werk met concrete opdrachten voor Ziko: stageplaatsen.</p> <p>Leer de leerlingen o.b.v. casussen gedrag van kinderen interpreteren.</p>
7	<p>Geef speciale aandacht aan stage en werkplekleren!</p> <p>Geef extra aandacht aan de leerinhouden over taalstimulering (voor meer informatie zie smartschool).</p> <p>Maak gebruik van een forumdiscussie.</p> <p>Maak gebruik van de tekst: kinderopvang en armoede van Jan Maris (APGO - Antwerps Platform Generatiearmen, 2007) en download deze via volgende links:</p> <p>http://www.kindengezin.be/Professioneel/Kinderopvang/vernieuwingkinderopvang/socialekobibliotheek.jsp#tcm:149-53779</p> <p>http://www.armoede-in-zicht.be</p> <p>I.v.m. rechten van de armen: www.rechtenverkenner.be</p>

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

Vak	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN
Competenties m.b.t. bevorderen van de taalontwikkeling		
O, V, E 4	de voorwaarden waaraan voldaan moet worden om zuigelingen en peuters taalvaardiger te maken in eigen woorden uitleggen. aantonen dat taalverwerving een natuurlijk proces is waar zuigelingen en peuters de hele dag mee bezig zijn. verklaren hoe de begeleid(st)ers kunnen zorgen voor een gevarieerd taalaanbod. de kinderen stimuleren om zich begrijpelijk te verwoorden.	1 Uitgangspunten 1.1 Hoog welbevinden 1.2 Al doende, al spelend 1.3 Interactie met anderen 1.4 Beter begrijpen, praten, luisteren
O,V,E 6	het belang van de vroege taalontwikkeling toelichten. de hele dag door aan taalstimulering doen. vooral voor de allerkleinsten specifieke activiteiten organiseren die de taalontwikkeling bevorderen.	2 Organisatie van de vroege taalontwikkeling 0 tot 3 jaar 2.1 Belang van vroeg taalontwikkeling 2.2 In alle dagdagelijkse handelingen 2.3 Via doe-activiteiten: schootspelletjes, verhalen, liedjes, rijmpjes en prentenboekactiviteiten
O, V, E 2	passend omgaan met meertalige kinderen, zodat hun Nederlands optimaal ontwikkeld wordt. respect voor de thuistaal van de kinderen tonen.	3 Diversiteit en taal 3.1 Meertalige kinderen 3.2 Kinderen uit een taalarm milieu
O, V, E 3	zelfstandig diverse acties ondernemen om de Nederlandse taalvaardigheid bij alle kinderen te bevorderen. Nederlands spreken met de kinderen volgens het ontwikkelingsniveau. het belang van taalontwikkeling voor kinderen van 0 tot 3 en van 3 tot 12 jaar met eigen woorden uitleggen.	4 Bevorderen van het Nederlandse taalgebruik

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

Timing 15	Specifieke pedagogisch-didactische wenken bevorderen van de taalontwikkeling ¹
	<p>Aandachtspunten</p> <p>De leraar dient extra aandacht te besteden aan de realisatie van de competenties m.b.t. het bevorderen van de taalontwikkeling. Kinderopvang kan immers een hefboom zijn voor gelijke kansen waar het Nederlands een grote rol in speelt. Meer en meer kinderen beginnen immers in het kleuteronderwijs met een taalachterstand.</p> <p>Toch moeten de leerlingen daarbij ook beseffen dat taalstimulering geen aparte stap is. Zo moet de kinderopvang er vooral voor zorgen dat de kinderen zich goed voelen en betrokken bezig zijn(cf. ZIKO). Taalstimulering is een deel van de dagelijkse omgang met kinderen en is niet te beperken tot taalactiviteiten zoals poppenkast en voorlezen. Daarnaast blijft taalstimulering ook niet beperkt tot Nederlands leren aan anderstalige kinderen. Taalstimulering is nodig voor alle kinderen. De begeleiders moeten alle kansen grijpen om te praten met de kinderen. Kijken naar en verwoorden van wat ze doen, luisteren ...</p> <p>Geef bijzondere aandacht aan de taalontwikkeling van baby's, want deze worden in dit kader vaak vergeten.</p>
1	<p>Leg de nadruk op "Taal als een belangrijk instrument".</p> <p>Maak gebruik van Kiddo: pedagogisch tijdschrift voor de kinderopvang (zie http://www.kiddo.net), materiaal van K & G, VBJK, Peuterprikkel en de DVD verhaal van taal (VBJK).</p>
2	<p>Benadruk het belang van het inspelen op de behoeften van het kind en dit vanuit een voortdurende belangstelling en observatie.</p> <p>Ontwikkel met de leerlingen doe-activiteiten die het accent op taal leggen. Voorbeelden kan je o.a. terugvinden op de website van het CTO - Centrum voor Taal en Onderwijs (cf. peuterprikkel).</p> <p>Laat de leerlingen schootspelletjes, verhalen, liedjes, rijmpjes en prentenboekactiviteiten aangepast aan de kinderen uitvoeren op stage.</p> <p>Motiveer de leerlingen om specifieke activiteiten voor baby's -een vaak vergeten groep- te ontwikkelen en te organiseren.</p>
3	<p>Maak gebruik van het Unicef rapport.</p> <p>Behandel de mogelijkheden van omgang met kinderen die één of meerdere andere thuistalen hebben.</p> <p>Maak gebruik van de DVD Verhaal van een taal.</p>
4	<p>Leg de nadruk op het correct en gevarieerd Nederlands spreken met de kinderen.</p> <p>Laat de leerlingen de attitude ontwikkelen waarbij de wederzijdse interactie en communicatie, waaronder ook taal, met de kinderen doorheen alle activiteiten en zorgmomenten een constante rode draad is.</p>

¹ Voor meer informatie zie Smartschool GO!.

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

Vak	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN
Competenties m.b.t. het opvangen van zieke kinderen¹ en kinderen met een extra zorgbehoefte		
V 10	<p>via observatie de eerste signalen van ziekte herkennen en deze meedelen aan de collega's en/of verantwoordelijke en ouders.</p> <p>de regels van de opvangvoorziening in verband met zieke kinderen opnoemen en toepassen.</p> <p>gepast omgaan met zieke kinderen.</p> <p>de ouders/verantwoordelijke verwittigen wanneer het kind ziek(er) wordt.</p> <p>oordelen wanneer het noodzakelijk is om de hulpdiensten te verwittigen.</p> <p>de richtlijnen van K & G m.b.t. koorts en medicatie toepassen.</p> <p>noodsituaties herkennen en adequaat handelen.</p> <p>een kindvriendelijke apotheek samenstellen.</p> <p>het beleid in verband met medicijngebruik van de voorziening uitleggen en toepassen.</p> <p>medicatie toedienen volgens de voorschriften van de verantwoordelijke geneesheer of apotheker en onder geen enkel beding op eigen initiatief</p> <p>opzoeken in de infectieklapper welke ziekten verplicht gemeld moeten worden.</p>	<p>1 Een ziek kind in de opvang</p> <p>1.1 Omgang met het zieke kind</p> <ul style="list-style-type: none"> • Observeren en rapporteren (bijv. temperatuur meten, gedrag, verloop van ziekte opvolgen...) • Rust bieden • Voldoende drinken <p>1.2 Wanneer de ouders en/of de verantwoordelijke en/of de hulpdiensten verwittigen?</p> <p>1.3 Wat zijn de alarmsignalen voor dringende medische hulp?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Alarmsignalen conform K & G <p>1.4 Een kindvriendelijke apotheek</p> <p>1.5 Medicatie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Op voorschrift van een dokter of apotheek • Afspraken volgens huishoudelijke reglement <p>1.6 Verplichte melding van bepaalde ziekten</p>

¹ De opvang van licht zieke kinderen geldt voor alle begeleid(st)ers. Volledig zelfstandig instaan voor een ernstig ziek kind, zeker in de thuissituatie van het kind, is een specialisatie.

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

Vak	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN
O, V 10	<p>uitleggen wat onder inclusie in de kinderopvang wordt verstaan.</p> <p>verwoorden welke vaardigheden nodig zijn om een kind met een extra zorgbehoefte op te vangen in de opvang, nl. overleggen.</p> <p>de reflex ontwikkelen om informatie én raad te vragen aan ouders i.v.m. de omgang met en de zorg voor het kind.</p> <p>de specifieke zorg die afgesproken is met en aangeleerd door de ouders en/of gespecialiseerde hulpverleners (kinesist, logopedist, arts) uitvoeren en opvolgen.</p>	<p>2</p> <p>2.1 Het kind met een extra zorgbehoefte Inclusie binnen de kinderopvang</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uitgangsprincipe • Concrete voorbeelden • Taak van de begeleider: <ul style="list-style-type: none"> – samenwerken met de ouders en door hen gekozen specialisten, – aanpak van het kind overleggen, – afspraken met ouders uitvoeren.

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

Timing 20	Specifieke pedagogisch-didactische wenken zieke kinderen en kinderen met een extra zorgbehoefte
1	<p>Wijs de leerlingen op hun verantwoordelijkheid: bij twijfel bij ziekten als polio, pokken, hepatitis, kinkhoest, SARS, meningitis dienen ze onmiddellijk de ouders/huisdokter verwittigen.</p> <p>Maak gebruik van de infectieziektenklapper. Beknopt opzoeken welke ziekten verplicht moeten gemeld worden.</p> <p>Maak gebruik het grote kinderopvangboek van K&G, alsook de DVD kindje ziek, website Kind & Gezin.</p> <p>Maak gebruik van casussen om de leerlingen adequaat te leren handelen naar het zieke kind en de omgeving toe.</p> <p>Maak gebruik van het boek "Abc van baby tot kleuter" van Kind & Gezin.</p> <p>Ter informatie: nuttige link over koorts en medicatie: http://www.kindengezin.be/Professioneel/Kinderopvang/Jevangtalkinderenop/Kwaliteitspaginas/koortsgeneesmiddelen.jsp</p> <p>Maak gebruik van de e-module VBJK.</p>
2	<p>Baseer je op de handleiding 'inclusieve kinderopvang' (brochure), VBJK voor concrete voorbeelden.</p> <p>Maak gebruik van de publicatie 'Inclusie van kinderen met specifieke zorgbehoeften', VBJK.</p> <p>Bekijk DVD's en behandel artikels uit KIDDO over inclusie in de kinderopvang.</p>

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

Vak	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN
Competenties m.b.t. EHBO		
V 10	noodsituaties inschatten en correct reageren. hulpdiensten en ouders oproepen en de informatie duidelijk verwoorden. rustig blijven in alle omstandigheden. <i>verslag uitbrengen van een ongeval (U).</i> CPR bij de twee leeftijdsgroepen toepassen, nl. baby's en kleuters.	1 Levensreddend handelen (CPR) 1.1 Bij baby's en peuters 1.2 Kleuters en lagere schoolkinderen
	<i>EHBO zelfstandig toepassen in diverse situaties (U).</i>	2 EHBO bij kinderen (U)

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

Timing 12	Specifieke pedagogisch-didactische wenken EHBO
1	<p>Gebruik de informatie uit het handboek van het "Rode Kruis" en de DVD 'kindje ziek' van Beeldtaal. Organiseer eventueel een demonstratie door de lokale hulpdiensten. Ter informatie: CPR: cardio pulmonaire resuscitatie. Voor Train the trainer: levensreddend handelen zie Rode Kruis Download de lijst met giftige kamer- en tuinplanten downloaden via de website van het Rode kruis Maak gebruik van praktische oefeningen. Ter info: informatie over de cursus levensreddend handelen baby's, peuters en kleuters vind je op de website van K & G.</p>
2	Vertrek tijdens de lessen vanuit concrete stagesituaties!

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

Vak	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN
Competenties m.b.t. het stimuleren van alle ontwikkelingsdomeinen		
E,O 6	<p>goed aanvoelen op welke manier zij een rol hebben in het begeleiden van het spel.</p> <p>de begrippen begeleiden en stimuleren van kinderen verwoorden. de kinderen uitnodigen en stimuleren tot spel. aantonen dat ze respect hebben voor de vrije keuze van het kind. aan de hand van voorbeelden een rijk aanbod aan spel en speelmogelijkheden illustreren. toelichten waarom het proces bij kinderen veel belangrijker is dan het product. begeleiden en stimuleren in de verschillende spelvormen uitwerken en toepassen.</p>	<p>1 Houding bij de spelbegeleiding</p> <p>1.1 Begeleiden en stimuleren</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uitnodigend en niet verplichtend karakter • Rijk aanbod aan spel- en speelmogelijkheden <p>1.2 Belang van het proces</p> <p>1.3 Begeleiden van de verschillende spelphasen</p> <p>1.4 Spelbegeleidingstechnieken</p> <p>1.5 Plannen en organiseren</p> <p>1.6 Verbanden leggen</p>
E,O 6	<p>aan de hand van een schema een activiteit ter bevordering van de ontwikkelingsdomeinen voorbereiden, uitwerken, uitvoeren en evalueren voor baby's, peuters, kleuters en lagere schoolkinderen.</p>	<p>2 Werkmethodiek i.v.m. expressievormen/spelen (OVUR-schema: oriënteren, voorbereiden, uitvoeren, reflecteren):</p> <p>2.1 Totaalactiviteiten expressie met duidelijke verwijzingen naar inhouden, beeld, muziek, beweging en woord uitvoeren</p> <p>2.2 Informatie verwerven</p> <p>2.3 Informatie verwerken</p> <p>2.4 Plannen</p> <p>2.5 Voorbereiden, organiseren, afsluiten van activiteiten</p> <p>2.6 Zelfevaluatie</p>

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

Vak	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN
E, O 10	<p>diverse speltechnieken en spelvormen voor baby's, peuters, kleuters en/of lagere schoolkinderen die de globale ontwikkeling ondersteunen uitwerken, aanbieden en evalueren.</p> <p>het spelaanbod afstemmen op de inbreng en individuele kenmerken van de kinderen.</p> <p>het soort spel aanpassen aan de groep en de omstandigheden.</p> <p>inspelen op de leefwereld van de kinderen.</p> <p>kinderen boeien en hen enthousiast aanspreken.</p> <p>aanvoelen wanneer kinderen nood hebben aan vrij spel of georganiseerd spel.</p> <p>passend spelmateriaal en –vormen kiezen in functie van de ontwikkelingsdomeinen.</p> <p>aantonen hoe je in één spel meerdere ontwikkelingsdomeinen kan stimuleren.</p>	<p>3</p> <p>Soorten spel</p> <p>3.1 Vrij spel</p> <ul style="list-style-type: none"> • Creatief spel • Lichamelijk spel • Manipulatief spel <p>3.2 Fantasiespel</p> <p>3.3 Sociaal spel</p> <p>3.4 Gestructureerd spel</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spelmateriaal en spelvoorzieningen
E 6	<p>aan de hand van een schema een muzisch-creatieve activiteit voorbereiden, uitwerken, uitvoeren en evalueren, rekening houdend met de omstandigheden en de diversiteit van de kinderen.</p> <p>constant aandacht hebben voor de interesses van elk kind.</p> <p>een muzikaal aanbod doen zonder verplichtend karakter.</p> <p>gebruik maken van toevalligheden die zich aandienen (bijv. de inbreng van de kinderen doorheen de dag).</p> <p>het belang van het geven van muzisch-creatieve impulsen verwoorden.</p> <p>met de muzische activiteiten de creativiteit van kinderen stimuleren.</p> <p>voor de diverse soorten muzisch-creatieve gebieden zelf activiteiten ontwikkelen en uitvoeren.</p> <p>muziek en zang gebruiken en aanbieden bij alle verzorgingen, dagdagelijkse handelingen en activiteiten.</p>	<p>4</p> <p>Muzikale expressie</p> <p>4.1 Geluiden uit de omgeving: nabootsen en op en creatieve manier verwerken</p> <p>4.2 Creatief met klanken</p> <p>4.3 Samenstellen en uitwerken van een eenvoudig liedrepertoire voor kinderen</p> <p>4.4 Creatief met geluidsbronnen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Muzisch-creatieve activiteiten • Ondersteunende activiteiten i.v.m. muziek <ul style="list-style-type: none"> – Oriënteren – Voorbereiden – Uitvoeren – Reflecteren

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

Vak	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN
E 6	<p>aan de hand van een schema een dramatische activiteit voorbereiden, uitwerken, uitvoeren en evalueren, rekening houdend met de omstandigheden en de kenmerken van de doelgroep.</p> <p>via dansante vorming de diverse ontwikkelingsdomeinen stimuleren.</p> <p>constant aandacht hebben voor de interesses van elk kind.</p> <p>een aanbod doen zonder verplichtend karakter.</p> <p>gebruik maken van toevalligheden die zich aandienen (bijv. de inbreng van de kinderen doorheen de dag).</p> <p>de creativiteit stimuleren door lichaamsbeweging en dans.</p> <p>ontspanningsmomenten, relaxatiemomenten inbouwen om het kind tot rust te laten komen</p> <p>snoezelactiviteiten begeleiden.</p>	<p>5 Dramatische expressie</p> <p>5.1 Dansante vorming</p> <p>5.2 Vormen van lichaamsexpressie</p> <p>5.3 Creatieve spelvormen</p> <p>5.4 Vrije expressie</p> <p>5.5 Relaxatie</p>
E 6	<p>aan de hand van een schema een beeldende activiteit voorbereiden, uitwerken, uitvoeren en evalueren, rekening houdend met de omstandigheden en de kenmerken van de doelgroep.</p> <p>constant aandacht hebben voor de interesses van elk kind.</p> <p>een aanbod doen zonder verplichtend karakter.</p> <p>gebruik maken van toevalligheden die zich aandienen of inbreng van de kinderen doorheen de dag.</p> <p>met behulp van beeldende materialen en aangeleerde technieken het kind stimuleren in zijn ontwikkeling.</p> <p>de eigen mogelijkheden en die van de bewondering en verwondering van het kind opwekken door bij de verscheidene beeldende middelen stil te blijven staan om zo het kind aan te moedigen.</p> <p>zelfstandig kinderen begeleiden bij diverse beeldende expressievormen.</p>	<p>6 Beeldende expressie</p> <p>6.1 Beeldende middelen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vormen en dimensie (2-, 3- en 4- dimensionaal) • Licht en kleur • Compositie (spreiding, concentratie, statisch, dynamisch, ritmisch, contrast, evenwicht..) <p>6.2 Beeldende materialen en technieken</p> <ul style="list-style-type: none"> • Potloden, houtskool, krijt, pastels, verf, papier, karton, klei, textiel, schmink ... • Tekenen, schilderen, scheuren, snijden, ritsen vouwen, collage ... • Boetseren, assembleren ... • Digitale beeldvorming ...

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

Vak	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN
E/O 10	<p>aan de hand van een schema een thema-activiteit voorbereiden, uitwerken, uitvoeren en evalueren, rekening houdend met de omstandigheden en de kenmerken van de doelgroep.</p> <p>constant aandacht hebben voor de interesses van elk kind.</p> <p>een aanbod doen zonder verplichtend karakter.</p> <p>gebruik maken van toevalligheden die zich aandienen (bijv. de inbreng van de kinderen doorheen de dag).</p> <p>in functie van bepaalde situaties een thema-activiteit volledig voorbereiden, uitwerken en samen met de collega's uitvoeren.</p>	<p>7 Thema-activiteiten: reis om de wereld, oplossen van fictieve probleempjes, sport- en spelactiviteiten</p> <p>7.1 Voorbereiden en begeleiden</p> <p>7.2 Spelkeuze afhankelijk van:</p> <ul style="list-style-type: none"> • de groep; • doel van het spel; • de ruimte; • de speeltijd.

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

Timing 50	Specifieke pedagogisch-didactische wenken m.b.t. het stimuleren van alle ontwikkelingsdomeinen ¹
1	<p>Maak gebruik van onderstaande boeken bij het behandelen van dit onderdeel.</p> <ul style="list-style-type: none"> • TASSONI P., <i>De ontwikkeling van kinderen</i>, Uitgave SWP Amsterdam, 2006. • TASSONI P., <i>Het spel van kinderen voor professionals</i>, Uitgave SWP Amsterdam, 2006. • TASSONI P., <i>Leren werken met groepen kinderen</i>, Uitgave SWP Amsterdam, 2006. <p>Laat de leerlingen aan de hand van eigen praktijkvoorbeelden (stageactiviteiten, begeleiden van groepen ...) hun eigen begeleiding en hun manier van stimuleren bepalen.</p> <p>Bespreek in groep hoe en waarom men het best zou begeleiden/stimuleren.</p> <p>Laat aan de hand van een activiteitenvoorbereiding de leerlingen bepalen wanneer men spreekt van trainen of ontwikkelen.</p> <p>Bij de techniek van het “uitnodigen en spelsuggesties geven” zouden de leerlingen in de mogelijkheid moeten kunnen zijn om de verschillende begeleidingstechnieken te verwerken in hun spelvoorbereiding onder de vorm van een inleiding+ suspens, uitvoering en nazorg.</p> <p>De leerlingen kunnen via stage en eventuele reflectieopdrachten de techniek van het aansluitende spel inoefenen en bespreken.</p> <p>Bied aan de leerlingen een rijk aanbod van:</p> <ul style="list-style-type: none"> • binnen spelen, • buiten spelen, • hoe speelgoed aanbieden voor baby’s, peuters, kleuters en lagere schoolkinderen, • spelimpulsen geven, vrij spel, • kijken naar kinderen en er op inspelen, • ... <p>Maak gebruik van de e-module van VBJK.</p>

¹ Voor meer informatie zie Smartschool GO!.

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

Timing 50	Specifieke pedagogisch-didactische wenken m.b.t. het stimuleren van alle ontwikkelingsdomeinen ¹
2	<p>OVUR: ORIËNTEREN</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wat wordt van mij verwacht?, Wat moet ik doen?, Hoe moet ik het doen?, Wat voor soort opdracht is dit?, Wie zijn mijn partners?, Wie is mijn publiek?, Wat weet men reeds over dit onderwerp? <p>VOORBEREIDEN</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gegevens verzamelen, werkschema opstellen, taakverdeling maken, de verschillende stappen opgeven, checklist maken... <p>UITVOEREN :</p> <ul style="list-style-type: none"> • Activiteit beschrijven zoals men deze in de realiteit zou uitvoeren. <p>REFLECTEREN</p> <ul style="list-style-type: none"> • Op het proces: <ul style="list-style-type: none"> – Heb ik het goed gedaan?, Hoe heb ik mijn opdracht uitgevoerd?, Heb ik mijn opdracht goed voorbereid?, Heb ik moeilijkheden ondervonden bij het uitvoeren?, Waar moet ik mijn aanpak verbeteren? • Op het product: <ul style="list-style-type: none"> – Heb ik mijn doel bereikt?, Wat weet ik nu meer?, Heeft mijn publiek alles begrepen?
3	<p>Laat de leerlingen de verschillende spelvormen (per spelvorm) aan de hand van een activiteitenvoorbereiding(OVUR) verwerken én leer hen anderzijds de verschillende spelvormen in één activiteit aan te bieden.</p> <p>Het is enorm belangrijk dat de leerlingen éénzelfde activiteit leren verwerken in de verschillende spelvormen waarbij ze leren rekening te houden met de kinderen.</p>
4,5,6	<p>Het uitgangspunt is dat de studenten de meeste technieken reeds ervaren hebben tijdens PO, hun vrije tijd ...</p> <p>Het is bij deze leerinhouden zeker niet de bedoeling dat de leerlingen zelf worden ondergedompeld in de diverse technieken!</p> <p>Wel is het aangewezen om de leerlingen de diverse expressietechnieken te leren verwerken in een spelactiviteit (OVUR) gekoppeld aan de ontwikkelingsnoden van het kind.</p> <p>Gebruik de spel- en speelmap van het 1e en 2e leerjaar van de 3e graad voor TV Opvoedkunde als basis en breid deze uit.</p> <p>Het is aan te raden om de map samen te stellen volgens expressievorm, thema, doelgroep, ontwikkelingsdomeinen en moeilijkheidsgraad.</p> <p>Laat de leerlingen kennismaken met de presentatiewanden zoals beschreven in “Het spel van kinderen voor professionals” van P. Tassoni.”</p> <p>Laat de leerlingen aan de hand van persoonlijke stageervaringen reflecteren in de vorm van een tentoonstelling, bijv.: ‘wat kunnen kinderen met verf, wasco, ruimte, taal ...’</p>

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

Timing 50	Specifieke pedagogisch-didactische wenken m.b.t. het stimuleren van alle ontwikkelingsdomeinen ¹
	<p>De leerlingen leren hierbij dat de verschillende expressietechnieken dikwijls geïntegreerd kunnen aangeboden worden, bijv. integratie van muzikale, dramatische en beeldende expressie.</p> <p>Hieronder wordt een concreet voorbeeld beschreven.</p> <p>“Het Park”: inleiding met een verhaal onder begeleiding van een handpop(een eendje) waarbij de kinderen de geluiden die gemaakt worden door de handpop nabootsen. De handpop laat de kinderen kennis maken met het begrip “koud” waarna <i>het begrip “koud”</i> in een werkstuk verwerkt kan worden. Als afronding voorziet de leerling nog een liedje (bijv. alle eendjes zwemmen in het water).</p> <p>Maak gebruik van volgende boeken:</p> <p>VAN MIERLO, T., <i>Handenarbeid met Peuters deel 1,2,3.</i>, Cantecleer, Baarn.,2008.</p> <p>VAN MIERLO, T. <i>Handenarbeid met kleuters deel 1,2,3.</i>, Cantecleer, Baarn.,2008.</p> <p>FLORQUIN, V en BERTRANDS E, <i>Speelkriebels voor kleuters</i>, ACCO,Leuven,1996.</p> <p>FLAMMING, K. e.a,<i>Het kleinste maatje.</i>, ABIMO,Sint Niklaas., 2009. (rijmpjes, versjes en liedjes)</p> <p>Maak gebruik van onderstaande links:</p> <p>http://www.theavanmierlo.nl</p> <p>http://www.speelkriebels.com</p> <p>http://www.boekbabys.be</p> <p>http://kleuters.mysites.nl</p> <p>http://www.beweegkriebels.nisb.nl/frames.htm</p> <p>http://www.kiddo.net/index.php?page=activiteiten</p> <p>http://www.clavisbooks.com</p> <p>http://www.abimo-uitgeverij.com</p>
7	<p>Gebruik het themapakket: spelen is leren.</p> <p>Laat de leerlingen vertrekken vanuit de meest eenvoudige situaties. Leer hen omgaan met toevallige beschikbare voorwerpen (tafels, stoelen, gebruiksvoorwerpen, eigen lichaam...).</p> <p>Werk gaandeweg met een meer complex instrumentarium.</p> <p>Leg een grote vindingrijkheid aan de dag betreffende het gebruik van materialen, lesorganisaties... Deze vindingrijkheid dient ook bij de leerlingen maximaal te worden gestimuleerd.</p> <p>Maak gebruik van een stappenplan als ondersteuning van organisatievormen. Laat de leerlingen informatie opzoeken en bereid deze schriftelijk voor.</p> <p>Wijs de leerlingen op de vele mogelijkheden van recuperatie en vindmateriaal, ook in ondersteunende functies (m.n. decorelementen,</p>

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

Timing 50	Specifieke pedagogisch-didactische wenken m.b.t. het stimuleren van alle ontwikkelingsdomeinen ¹
	<p>tentoonstelling, verkleedkoffers, sokkels...).</p> <p>Stimuleer de leerlingen om op eigen initiatief deel te nemen aan het culturele leven.</p> <p>Tracht ook eens multiculturele expressiemiddelen en vormen te gebruiken.</p> <p>Tracht vakoverschrijdend te werken via een project, bijv. een thematische spelactiviteit.</p> <p>Gebruik de spel- en speelmap van het 1e en 2e leerjaar van de 3e graad voor TV Opvoedkunde als basis en breid deze uit.</p> <p>Tracht vakoverschrijdend te werken via een project, de stage en PV-opvoedkunde bijv. een thematische spelactiviteit.</p> <p>Laat de leerlingen in kleine groepjes en/of individueel speelgoed koppelen aan ingeoeffende spelen en dansen.</p> <p>Maak gebruik van volgende boeken:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Gepeuter</i>; "Spiegeltje spiegeltje" en "Ontvlambare vingers" (VBJK). • <i>Het grote kinderopvangboek</i>. • <i>Het spel van kinderen voor professionals (P. Tassoni) p. 34-65</i>. • <i>Het grote snoezelboek (Joep Devie en Ronny Vanoosthuysse - Abimo uitgeverij)</i>. • <i>Twee maten rust – anti-agressie en relaxatie met muziek en beweging (Kris Flameng Abimo uitgeverij)</i>. • <i>Het kleinste maatje (peuter en kleuterliedjes voor kinderdagverblijf, thuis en school), Kris Flameng, Hilde Van Haute en Katrien Eyckerman Abimo uitgeverij</i>. • <i>Inspelen op baby's en peuters, ontwikkelingsspelletjes; Marianne Riksen-Walraeven Utrecht</i>. • <i>Zorg voor rust: twee maten rust</i>. • <i>Speelplezier voor baby's: Acco</i>.

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

TAKENCLUSTER 2: CONTACTEN MET DE OUDERS EN HUN OMGEVING

Vak	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN
Competenties m.b.t. dagelijks contact met de ouders		
O 10	<p>in eigen woorden het verband aanduiden tussen het eigen handelen en het vertrouwen dat ouders in het centrum hebben. samen met de ouders een wenperiode organiseren. in een informatief gesprek peilen naar het beeld en verwachtingen die de ouders hebben van de kinderopvang. de eigen mogelijke vooroordelen ten opzichte van ouders erkennen en herkennen in het eigen handelen. het belang aantonen van het respecteren van de gemaakte afspraken met de ouders. het opnamebeleid van de voorziening toelichten. diverse manieren aanwenden om de ouders te bereiken.</p>	<p>1 Vertrouwensrelatie opbouwen</p> <p>1.1 Verkennen van de wederzijdse verwachtingen</p> <p>1.2 Wenperiode organiseren</p> <p>1.3 Respect voor de diversiteit tussen gezinnen</p> <ul style="list-style-type: none"> • vaderparticipatie • ouders erkennen in hun ouderrol <p>1.4 Overleggen en afspraken maken met ouders</p> <ul style="list-style-type: none"> • o.a. tijdstippen, voeding, medicatie, zindelijkheidstraining, opvoedingsstijl ... • opnamebeleid <p>1.5 Ouders bereiken</p>
O, V 15	<p>het belang aangeven van een goed dagelijks contact met de ouders. tijd vrijmaken om op een aangename en professionele wijze een gesprek te voeren met (contact)personen die het kind komen brengen en halen. diverse mogelijkheden voorstellen om aangename contactmomenten mogelijk te maken. zowel mondeling als schriftelijk vlot informatie uitwisselen. de verschillende aandachtspunten bij het dagelijks contact met de ouders opsommen en uitleggen.</p>	<p>2. Dagelijkse contacten met ouders</p> <p>2.1 Breng- en haalmomenten</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gelegenheid om te informeren en te overleggen • Aangename contactmomenten scheppen <p>2.2 Aandachtspunten</p> <ul style="list-style-type: none"> • Welkomsgevoel bieden • Houding van de begeleid(st)er (respect) • Ouders als eerste opvoeder • Overleg en afspraken

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

Vak	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN
	<p>beknopt het nut van een heen/weer schrift verklaren. het heen/weerschrift invullen met relevante informatie voor de ouders. verstaanbare taal neerschrijven voor ouders.</p>	<p>2.3 Heen- en weerschriftje</p> <ul style="list-style-type: none"> • Doel • Inhoud • Taal • ...
O 15	<p>zicht hebben op de eigen communicatiestijl en –vaardigheden. voldoende tijd besteden aan elke ouder en kind. aanspreekbaar zijn tijdens de uren van de opvang op een duidelijke manier communiceren.</p> <p>zichzelf en de opvang duidelijk voorstellen.</p> <p>op verantwoorde wijze informatie uitwisselen met de ouders.</p> <p>luisteren naar zowel de ouders als de kinderen en positief omgaan met feedback</p> <p>op een professionele wijze overleggen met ouders over de aanpak.</p> <p>concrete voorbeelden geven van hoe afspraken tussen de ouders en de opvang gemaakt worden. situaties aanhalen waarin een apart gesprek nodig is, alsook het nut ervan verklaren.</p>	<p>3 Gespreksvaardigheden</p> <p>3.1 Gespreksstijl in contacten met ouders</p> <ul style="list-style-type: none"> • Warmte • Echtheid • Respect • Discretie • Openheid <p>3.2 Kennismaking</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zichzelf voorstellen • De opvang voorstellen • Ouders uitnodigen om zichzelf voor te stellen <p>3.3 Informatie uitwisselen en overleggen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Luisteren naar ouders • Overleggen met ouders over de aanpak • Eventuele problemen van ouders, begeleiders of kinderen bespreken • Tevredenheid van de ouders nagaan <p>3.4 Feedback geven en ontvangen</p> <p>3.5 Afspraken maken</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wie komt het kind afhalen? • Wanneer komt men het kind afhalen?

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

Vak	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN
	<p>de ouder als eerste opvoeder van het kind ten volle respecteren. een eenvoudig evaluatiegesprek met ouders voeren. afspraken zelf naleven en laten naleven.</p> <p>klachten positief bekijken en aanwenden om de werking van de opvang te verbeteren. rekening houden met negatieve opmerkingen van ouders.</p>	<p>3.6 Evenwichtig en assertief opstellen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eigen grenzen • Grenzen van de opvang
E	<p>het nut van ouderparticipatie in eigen woorden toelichten. ideeën aanreiken om ouderparticipatie te bevorderen. contacten met ouders voorbereiden en er ook actief aan participeren. technieken aanwenden om zowel de vader als de moeder bij de opvang van het kind te betrekken.</p> <p>het belang aantonen van een ouderparticipatie die is gebaseerd op wederzijds vertrouwen, respect en openheid. verantwoorden waarom ouderparticipatie in het belang is van de kinderen, de ouders en de begeleiders.</p> <p>de verschillende niveaus van ouderparticipatie met concrete voorbeelden illustreren. ouders met elkaar en met medewerkers in contact brengen. ouders op de hoogte houden van de werking.</p> <p>het begrip documenteren illustreren aan de hand van verschillende praktijkvoorbeelden.</p>	<p>4 Wat is ouderparticipatie?</p> <p>4.1 Betekenis en medewerking aan ouderparticipatie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ouders als actieve partners • Betrekken van beide ouders • Dialoog tussen ouders en opvang • Wederzijds vertrouwen, respect en openheid <p>4.2. Belang van ouderparticipatie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Voor het kind • Voor de ouders • Voor de begeleid(st)ers <p>4.3. Niveaus van ouderparticipatie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Meeleven • Meedoen • Meedenken • Meebeslissen <p>4.4. Voorbeelden van ouderparticipatie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Documenteren

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

Vak	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHouden
O 10	<p>verwoorden wat bescherming van en respect voor privacygegevens betekent.</p> <p>aantonen dat ze respect hebben voor de private levenssfeer van gezinnen.</p> <p>ervoor zorgen dat iedere ouder die informatie krijgt waarop hij recht heeft.</p> <p>begrijpen dat ze de plicht hebben om op een deontologische wijze te reageren.</p>	<p>5 Deontologie</p> <p>5.1 Privacy regels</p> <p>5.2 Bescherming van de privacy in contacten met andere ouders</p> <ul style="list-style-type: none"> • Binnen/buiten de opvangvoorziening • Binnen/buiten de werkuren <p>5.3 Ouders informeren volgens de privacyregels</p> <p>5.4 Overleg met verantwoordelijke bij vermoeden van kindermishandeling en –misbruik</p> <ul style="list-style-type: none"> • Binnen/buiten de opvangvoorziening

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

Timing 50	Specifieke pedagogisch-didactische wenken dagelijks contact met de ouders
1	<p>Geef veel voorbeelden in het kader van mondeling en schriftelijk communiceren. Maak gebruik van het grote kinderopvangboek van K&G. Maak gebruik van het vormingspakket "Opvoeden in wisselwerking", te ontlenen bij de bibliotheek van K&G. Hanteer de brochure: ouderparticipatie, ook voor vaders (cf. website VBJK). Gebruik de DVD Childcare stories, VBJK. Gebruik het toolkit: Documentatie over gezinnen, VBJK.</p>
2	<p>Werk met voorbeelden en situaties vanuit de stage-ervaringen. Ga in op de ervaringen van de leerlingen. Bespreek deze ervaringen aan de hand van klasgesprekken (o.m. (geobserveerde) contacten met de ouders tijdens breng- en haalmomenten...) Zorg ervoor dat de leerlingen de heen- en weerboekjes, e.a. op de stage correct kunnen invullen. Bijv.: medicijngebruik, tanddoorbraak, eerste stapjes ...</p>
3	<p>Oefen de gespreksvaardigheden in aan de hand van rollenspelen waarbij de posities van de ouders en de begeleiding worden ingenomen (o.m. overleggen, informeren, omgaan met kritiek, afspraken maken in overleg, slechtnieuwsgesprek, conflicthantering).</p>
4	<p>Maak gebruik van het didactisch materiaal van VBJK. http://www.vbjk.be/files/hdlgemengdteam_0.pdf http://www.vbjk.be/files/jp_mannen%20voor%20kinderopvang.pdf Maak gebruik maken van cases. Gebruik de DVD Wiegelied voor Hamza, kinderopvang als ontmoetingsplaats. Gebruik de werkmappen van VBJK: kinderopvang in groep, kinderopvang thuis. Pas verschillende werkvormen toe: groepswerk, brainstormen ...</p>
5	<p>Laat de leerlingen een kennismakingsbundel opstellen en pas deze toe a.d.h.v. rollenspel. Leer de leerlingen een professionele houding aan te nemen. Werk met cases voor o.a. gesprekken onder collega's, gesprekken buiten de opvanguren en gesprekken over andere ouders.</p>

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

Vak	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN
Competenties m.b.t. respect voor diversiteit		
O 4	<p>de eigen opvoedingsprincipes vlot verwoorden. inzien hoe de eigen opvoedingsprincipes cultuurbepaald zijn.</p> <p>de eigen mogelijke vooroordelen ten opzichte van ouders erkennen en herkennen in het eigen handelen. het voordeel van een gemengd¹ team binnen de kinderopvang toelichten. het begrip 'diversiteit' in eigen woorden uitleggen.</p> <p>de meerwaarde van diversiteit² binnen de kinderopvang a.d.h.v. voorbeelden motiveren. projecten voorstellen en uitwerken die een open houding (m.b.t. diversiteit) stimuleren.</p>	<p>1 Respect voor diversiteit</p> <p>1.1 Eigen waarden en normen m.b.t. opvoeding</p> <p>1.2. Eigen (voor)oordelen</p> <p>1.3 Diversiteit binnen de kinderopvang: kinderen, ouders en collega's</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gender (bijv. mannelijke en vrouwelijke begeleiders kinderopvang) • Sociaal-economische status (SES): kansrijk-kansarm • Gezondheid • Etnische achtergrond • Religie • Gezondheid (bijv. personen met een handicap) <p>1.4 Meerwaarde van diversiteit binnen de kinderopvang</p> <p>1.5 Projecten rond diversiteit</p>

¹ Vrouwelijke én mannelijke begeleiding in de kinderopvang.

² Diversiteit gaat altijd over verschillen tussen mensen en deze verschillen kunnen betrekking hebben op etnische achtergrond, religie, sociaal milieu, ziekte en gezondheid, armoede en rijkdom, uiterlijk en voorkomen, taalgebruik, gewoonten, interesses, levensfasen, familiale achtergrond en geschiedenis ...

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

Timing 4	Specifieke pedagogisch-didactische wenken m.b.t. respect voor diversiteit
1	Wissel ervaringen uit met de leerlingen. Maak gebruik van “Respect voor diversiteit in de kinderopvang” van Jan Peeters. http://www.kindengezin.be/Professioneel/Kinderopvang/Jevangtalkinderenop/Kwaliteitspaginas/toegankelijkheidendiversiteit.jsp

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

TAKENCLUSTER 3: SAMENWERKING MET COLLEGA'S, VERANTWOORDELIJKEN EN EXTERNEN

Vak	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN
Competenties m.b.t. teamwerking/interne communicatie		
O, V 10	<p>dagelijks schriftelijke en mondelinge informatie uitwisselen binnen het team. de eigen rol en verantwoordelijkheid binnen het team illustreren. op een professionele wijze samenwerken met de andere teamleden.</p> <p>onderscheiden op welke momenten overleg of een informeel gesprek kan en wanneer niet. vaardigheden ontwikkelen om met conflicten om te gaan.</p>	<p>1 Professioneel samenwerken met andere teamleden</p> <p>1.1 Goede samenwerking</p> <ul style="list-style-type: none"> • Schriftelijke communicatie (bijv. dagverslag) • Mondelinge communicatie • ... <p>1.2 Professioneel overleg</p> <p>1.3 Omgaan met conflicten</p>
O, V 10	<p>overleggen over en zich stellen achter een pedagogische visie en kwalitatieve doelstellingen voor de opvangvoorziening. deelnemen aan teamvergaderingen en actief participeren aan alle mogelijke activiteiten die de verantwoordelijken van de verschillende voorzieningen plannen. omgang met kinderen, de groep en/of ouders bespreken op team. doelstellingen en knelpunten bespreken. de organisatie van en behoeften aan activiteiten, projecten, vormingsinitiatieven, opendeurdagen ... omschrijven. relevante gegevens aanbrengen als agendapunt voor een teamvergadering.</p> <p>actief luisteren, deelnemen aan een vergadering. inzicht hebben in de gemaakte afspraken en deze nakomen.</p>	<p>2 Teamvergaderingen</p> <p>2.1 Doel</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uitwisselen van informatie • Maken van afspraken en taakverdeling • Signaleren van problemen • Bespreken van omgang met kinderen/groep/ouders • Bespreken van eigen knelpunten <p>2.2 Eigen inbreng</p> <p>2.3 Vergadervaardigheden</p> <ul style="list-style-type: none"> • Actief deelnemen • Verslag uitbrengen • Afspraken nakomen

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

Timing 20	Specifieke pedagogisch-didactische wenken teamwerking/interne communicatie
1	<p>Laat de leerlingen een professionele houding aannemen. Zo dienen ze te weten op welke momenten een overleg kan plaatsvinden. Tijdens de opvanguren is de begeleider met de kinderen of de ouders bezig, soms alleen, soms samen met andere begeleiders. Tijdens de pauze of de teamvergaderingen is er tijd voor overleg en informeel gesprek met de collega's.</p> <p>Werk de voorbeelden uit de stage samen met hen uit.</p> <p>De GIP is een uitgelezen instrument om de samenwerking te stimuleren.</p>
2	<p>Op de stage kunnen leerlingen 'oefenen' door deel te nemen aan de teamvergaderingen.</p> <p>Maak gebruik van rollenspelen in de klas.</p>

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

Vak	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN
Competenties m.b.t. het voeren van externe communicatie		
O, V 8	kennis hebben van en de dagelijkse contacten verzorgen met het netwerk van de opvangvoorziening.	1 Contacten met externen 1.1 Mogelijke partners uit de buurt
Timing 8		
1	Specifieke pedagogisch-didactische wenken externe communicatie Maak gebruik van de sociale kaart (zie internet). Maak gebruik van “Kinderopvang met sociale functie” en de brochure “buurtgerichte kinderopvang” (VBJK).	

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

TAKENCLUSTER 4: VORMING, OPLEIDING, EIGEN FUNCTIONEREN EN KWALITEITZORG

Vak	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHouden
Competenties m.b.t. zelfreflectie en permanent bijleren		
O, V 11	<p>voorbeelden van vormen opsommen.</p> <p>voorbeelden van organisaties die specifieke navorming geven, opzoeken en opnoemen.</p> <p>aantonen hoe zij op de hoogte blijven van recente ontwikkelingen in de kinderopvang.</p> <p>het geleerde toepassen in hun praktijk.</p> <p>praktijkervaringen inbrengen in de vorming.</p> <p>vorming naar keuze uitzoeken en effectief volgen.</p> <p>met eigen woorden het nut van vorming uitleggen.</p> <p>de ervaringen van een navorming toelichten voor de collega's tijdens een teamvergadering.</p> <p>de opgedane kennis meenemen en er iets concreet mee doen.</p>	<p>1 Vorming</p> <p>1.1 Wat?</p> <p>1.2 Waar?</p> <p>1.3 Hoe?</p> <p>Relatie praktijk / theorie</p> <p>Kennis hebben van te raadplegen informatiebronnen</p> <p>Raadplegen van vakliteratuur</p> <p>1.4 Waarom?</p> <p>1.5 Verspreiding binnen het team</p> <p>1.6 Toepassing op de eigen werkplek</p>
O 4	<p>zichzelf systematisch constant in vraag stellen.</p> <p>het belang van permanente en kritische zelfreflectie verwoorden.</p> <p>op een niet bedreigende manier feedback geven.</p> <p>op een positieve manier omgaan met het ontvangen van feedback.</p>	<p>2 Zelfreflectie</p> <p>2.1 Zichzelf in vraag stellen</p> <p>2.2 Omgaan met positieve en negatieve feedback van:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kinderen, • ouders, • verantwoordelijke, • collega's, • zichzelf. • ...

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

Vak	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN
	in eigen woorden toelichten wat een functioneringsgesprek is. een eigen sterkte/zwakte analyse maken a.d.h.v. een bepaalde structuur ter voorbereiding op een functioneringsgesprek.	2.3 Functioneringsgesprek <ul style="list-style-type: none"> • Wat? • Met wie? • Waarom? • Wanneer? • Hoe?

Timing 15	Specifieke pedagogisch-didactische wenken m.b.t. zelfreflectie en permanent bijleren
1	Opzoeken van diverse vormen. Enkele vormen volgen en zelf verwerken. Voorbeelden van vormingscentra: VBJK(expertisecentrum voor opvoeding en kinderopvang), VCOK(vormingscentrum voor opvoeding en kinderopvang), VDKO, K&G, CVO(centrum voor volwassenenonderwijs), diverse bijscholingen van verschillende organisaties uit de buurt,
2	Verwijs naar en maak gebruik van de sleutelvaardigheden uit het beroepsprofiel. De reflectieopdrachten dienen systematisch gekoppeld te worden aan de stage.

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

Vak	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN
Competenties m.b.t. het streven naar een kwaliteitsvolle aanpak		
O, V 10	<p>aan de hand van concrete voorbeelden een duidelijk beeld schetsen van kwaliteitsvolle kinderopvang.</p> <p>overleggen met de ouders over de aanpak van het kind.</p> <p>het belang aangeven van het waarborgen van welbevinden en betrokkenheid binnen de kinderopvang.</p> <p>rekening houden met diversiteit en het recht van het kind om actief betrokken te worden.</p> <p>erop toezien dat alle aspecten van verzorging, voeding en rust bij de kinderen in orde zijn.</p> <p>zorgen voor een veilige 'opvangomgeving' in de ruime betekenis.</p> <p>in overleg met de collega's zorgen voor het dagdagelijks verloop van de opvang.</p> <p>in functie van de behoeften van de kinderen samenwerken met externen.</p>	<p>1 Eisen van een kwaliteitsvolle kinderopvang</p> <p>1.1 Ouders als partner en eerste opvoeder</p> <p>1.2 Kinderen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Alle ontwikkelingsdomeinen stimuleren • Werken aan welbevinden en betrokkenheid • Diversiteit en inclusie <p>1.3 Veiligheid, gezondheid, verzorging en voeding</p> <p>1.4 Gebouw en inrichting</p> <p>1.5 Samenwerken met collega's en externen</p>
Timing 10		
1	<p>Maak gebruik van het grote kinderopvangboek.</p> <p>Gebruik website en handboeken van K&G.</p>	

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

TAKENCLUSTER 5: INRICHTING EN VEILIGHEID VAN DE INFRASTRUCTUUR EN MATERIAAL

Vak	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHouden
Competenties m.b.t. het creëren van een kindvriendelijke leefomgeving		
E 10	zelf instaan voor de decoratieve inrichting en aankleding van de locatie. zorgen voor een geordende en gezellige leefruimte . defecten en problemen m.b.t. de infrastructuur detecteren, signaleren en opvolgen.	1 Stimulerende ruimte (binnen en buiten) inrichten 1.1 Decoratieve inrichting 1.2 Geordende leefruimte 1.3 Problemen m.b.t. infrastructuur detecteren

Timing 10	Specifieke pedagogisch-didactische wenken creëren van een kindvriendelijke leefomgeving	
1	Ter informatie: Voorbeelden van ruimten: <ul style="list-style-type: none"> • voor het stimuleren van en het aanbieden van rust aan kinderen, • voor het uitnodigen tot verschillende soorten spel, • om zowel binnen als buiten te kunnen spelen, • met aandacht voor het inbrengen van de natuur. Het creatief gebruiken van de beschikbare ruimte en de infrastructuur. Voor de inrichting van deze ruimten gebruik maken van de informatie van de stageplaatsen en K&G.	

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

Vak	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN
Competenties m.b.t. onderhouden van materiaal		
V 6	<i>het belang inzien van hygiënisch materiaal (U).</i> <i>het materiaal met geschikte reinigingsmiddelen goed onderhouden (U).</i> <i>instaan voor het opruimen van speel- en werkmateriaal, alsook de lokalen en de buitenruimte schoon houden (U).</i> <i>eenvoudige huishoudelijke taken vlot uitvoeren (U).</i>	1 Schoonhouden (U)

Timing 18	Specifieke pedagogisch-didactische wenken onderhouden van materiaal	
1	Maak de leerlingen erop attent dat ze het materiaal op stage en in de klas onderhouden. Maak gebruik van de website van Kind en Gezin i.v.m. hygiëne, welke producten onderhoudsproducten gebruikt kunnen worden en het gebruik van veilig materiaal.	

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

Vak	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN
Competenties m.b.t. het voorkomen van ongevallen		
V 15	<p>de eisen van de algemene veiligheid vlot omschrijven. maatregelen voor de specifieke veiligheid toelichten. de gemaakte afspraken m.b.t. afhaken, actief toezicht, aanwezigheidslijst en toegang strikt toepassen. mogelijke systemen om de toegang tot het kinderdagverblijf te beveiligen opzoeken en toelichten.</p> <p>afspraken rond brandveiligheid uitvoeren. een evacuatieplan begrijpen en een evacuatie uitvoeren. gevaarlijke producten buiten het bereik van kinderen houden.</p> <p>veilig handelen in een omgeving met risicofactoren. bij iedere leeftijdsgroep aandacht hebben voor de specifieke veiligheidsrisico's.</p> <p>het veiligheidsbeleid van de voorziening toepassen. de dynamische veiligheid garanderen. de kritische onveilige punten herkennen en voorstellen tot verbetering doen.</p>	<p>1 Een veilige omgeving</p> <p>1.1 Algemene veiligheid</p> <p>1.2 Specifieke veiligheid</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ophalen • Toezicht • Alfabetische aanwezigheidslijst • Beveiliging van de toegang <p>1.3 Brandveiligheid</p> <p>1.4 Gevaarlijke producten</p> <ul style="list-style-type: none"> • Giftige planten • Insecticiden • Medicatie <p>1.5 Risico's volgens situatie en leeftijd</p> <ul style="list-style-type: none"> • Alle leeftijden • Baby's • Peuters • Schoolkinderen <p>1.6 Dynamische veiligheid</p>

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

Vak	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerlingen kunnen	LEERINHOUDEN
	gevaarssituaties herkennen. een crisisplan zelfstandig uitvoeren. aangeven waarvoor zij aansprakelijk gesteld kunnen worden.	1.7 Gevaarssituaties <ul style="list-style-type: none"> • Wat? • Crisisplan van de voorziening 1.8 Aansprakelijkheid en verzekering

Timing 15	Specifieke pedagogisch-didactische wenken voorkomen van ongevallen
1	<p>Attendeer de leerlingen op de verschillende beveiligingssystemen voor de toegang van de kinderopvang: aanbellen, cijfercode, badge, camera ...</p> <p>Speel in op de actualiteit door artikels uit kranten en tijdschriften te gebruiken.</p> <p>Vertrek vanuit het crisisplan van de stageplaats.</p> <p>Informeer de leerlingen over de wettelijke reglementering en het huishoudelijk reglement.</p> <p>Maak gebruik van situatieschetsen.</p> <p>Raadpleeg de website van Kind en Gezin: tips voor een veilige toegang, ongevallen en risico's volgens leeftijd.</p> <p>Leg het onderscheid uit aan de leerlingen tussen statische veiligheid (het gebouw en de inrichting van het gebouw: bijv. trapdeuren, vijvers...) en dynamische veiligheid (de activiteiten die je doet: bijv. strijken, frieten bakken, verluieren, babybedje niet sluiten, deuren die uitgeven op de straat sluiten ...).</p> <p>Maak gebruik van het didactisch materieel van het Rode Kruis: http://www.rodekruis.be/NL/ HeaderNavigatie/hulptips/giftigeplanten/</p> <p>Laat de leerlingen ervaringen uitwisselen.</p> <p>Maak gebruik van praktijkvoorbeelden en fotomateriaal.</p> <p>Maak gebruik van de e-module VBJK.</p> <p>Ontleed het evacuatieplan van de eigen school.</p>

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN

1 ALGEMENE PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN

1.1 ALGEMEEN

Het is belangrijk dat de leerlingen de competenties op volgende wijze realiseren.

- Competenties ontwikkelen als een groeiproces. Leren reflecteren op hun handelen zodat er geleidelijk een verbreding, verdieping en verrijking is. Alle competenties dienen te worden toegepast in verschillende en in toenemende complexe situaties. Ook verdieping van de competenties door toenemende bewustheid en reflectie, zodat ze beter worden geïntegreerd.
- Competenties ontwikkelen in een beroepsgerichte context. De relatie met de beroepspraktijk dient dus zeer duidelijk aanwezig te zijn.
- Kennis, vaardigheden en attitudes volledig integreren. De relatie leggen met de toekomstige taken in het werkveld.
- Kennisconstructie of hoe iets geleerd centraal plaatsen. De leraar is een begeleider van leerprocessen.
- Meer en meer verantwoordelijkheid dragen voor hun eigen ontwikkeling.
- Metacognitieve vaardigheden verder ontwikkelen zoals leren leren, leren reflecteren over het eigen leerproces, ontwikkelen van het zelfstandig leervermogen.
- Door middel van stages en werkplekleren hun betrokkenheid verhogen.
- Kennis, vaardigheden en attitudes als een geïntegreerd geheel verwerken.
- De lesgever heeft steeds aandacht voor de integratie van het verzorgende, het pedagogische en het expressieve.
- Feedback over hun handelen geven en ontvangen.
- Steeds aandacht hebben voor een verzorgde taal.

1.2 HET OPEN LEERCENTRUM EN DE ICT-INTEGRATIE

Het gebruik van het open leercentrum (OLC) en de ICT-integratie past in de totale visie van de school op leren en op het werken aan de leervaardigheden van de leerlingen. De inzet en het gebruik van ICT en van het OLC zijn geen doel op zich maar een middel om het onderwijsleerproces te ondersteunen.

Door de snelle evolutie van de informatietechnologie volgen nieuwe ontwikkelingen in de maatschappij elkaar in hoog tempo op. Kennis en inzichten worden voortdurend verruimd. Er komt een enorme hoeveelheid informatie op ons af. De school zal de leerlingen moeten leren hier zinvol en veilig mee om te gaan.

Zelfstandig kunnen werken, in staat zijn eigen initiatieven te ontplooien en over het vermogen beschikken om nieuwe ideeën en oplossingen in samenwerking met anderen te ontwikkelen, zijn essentieel. Voor het onderwijs betekent dit een ingrijpende verschuiving: minder aandacht voor de passieve kennisoverdracht en meer aandacht voor de actieve kennisconstructie binnen de unieke ontwikkeling van elke leerling. Die benadering nodigt leraren en leerlingen uit om voortdurend met elkaar in dialoog te treden, omdat je de ander nodig hebt om te kunnen leren. Het traditionele beeld van onderwijs zal steeds meer verdwijnen en veranderen in een dynamische leeromgeving waar leerlingen in eigen tempo en in wisselende groepen onderwijs zullen volgen. Dergelijke leerprocessen worden bevorderd door gebruik te maken van het OLC en van ICT-integratie als onderdeel van deze rijke gedifferentieerde leeromgeving.

Het open leercentrum als krachtige leeromgeving

Een open leercentrum (OLC) is een ruimte waar leerlingen, individueel of in groep, zelfstandig, op hun eigen tempo en op hun eigen niveau kunnen leren, werken en oefenen.

Om een krachtige leeromgeving te zijn, is een open leercentrum

- uitgerust met voldoende didactische hulpmiddelen,
- ter beschikking van leerlingen op lesmomenten en daarbuiten,
- uitgerust in functie van leeractiviteiten met pedagogische ondersteuning.

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

In ideale omstandigheden zou de ganse school een open leercentrum kunnen zijn. In werkelijkheid kan in een school echter niet op elke plaats en op elk moment een dergelijke leeromgeving gewaarborgd worden. Daarom kiezen scholen ervoor om een aparte ruimte als OLC in te richten om zo de leemtes in te vullen.

Voor de meeste leeractiviteiten volstaat een klaslokaal of informaticaloekaal. Wanneer is het echter nuttig om over een OLC te beschikken?

- Bij een gedifferentieerde aanpak waarbij verschillende leerlingen bezig zijn met verschillende leeractiviteiten, kan het klaslokaal op vlak van zowel ruimte als middelen niet meer als enige leeromgeving voldoen. Dit is zeker het geval bij begeleid zelfstandig leren, vakoverschrijdend leren, projectmatig werken ... Vermits leerlingen bij deze leeractiviteiten een zekere vrijheid krijgen in het plannen, organiseren en realiseren van het leren, is de beschikbaarheid van extra ruimte en middelen soms noodzakelijk.
- Het leren van leerlingen beperkt zich niet tot de eigenlijke lestijden. Voor sommige opdrachten moeten zij beschikken over aangepaste leermiddelen buiten de eigenlijke lestijden. Niet iedereen heeft daar thuis de mogelijkheden voor. In functie van gelijke onderwijskansen, lijkt het zinvol dat een school ook momenten buiten de lessen voorziet waarop leerlingen van een OLC gebruik kunnen maken.

Om hieraan te voldoen, beschikt een OLC minimaal over volgende materiële mogelijkheden:

- ruim lokaal met een uitnodigende inrichting die een flexibele opstelling toelaat (bijv. eilandjes om in groep te werken);
- ICT: computers met internetverbinding, printmogelijkheid, oortjes, microfoons ...
- digitaal leerplatform waar alle leerlingen toegang toe hebben;
- materiaal waarvan de vakgroepen beslissen dat het moet aanwezig zijn om de leerlingen zelfstandig te laten werken/leren (software, papieren dragers ...) en dat bewaard wordt in een openkaststelsel;
- kranten en tijdschriften (digitaal of op papier).

In het ideale geval is er nog een bijkomende ruimte beschikbaar (liefst ook met ICT-mogelijkheden) die zowel kan gebruikt worden als 'stille' ruimte of juist omgekeerd om bijvoorbeeld leerlingen presentaties te laten oefenen (de grote ruimte is in dat geval de stille ruimte) of voor groepswork (discussiemogelijkheid).

Op organisatorisch vlak is het van belang dat met het volgende rekening wordt gehouden:

- het OLC wordt bij voorkeur gebruikt voor werkvormen en activiteiten die niet in het vaklokaal kunnen gerealiseerd worden;
- het is belangrijk dat bij een leeractiviteit begeleiding voorzien wordt. Deze begeleiding kan zowel gebeuren door de actieve aanwezigheid van een leraar als ook 'van op afstand' door middel van gerichte opdrachten, stappenplannen, studietips ...;
- het OLC is toegankelijk buiten de lessen (bijv. tijdens de middagpauze, een bepaalde periode voor en/of na de lessen).

Voor het welslagen is het aan te bevelen dat een OLC-beheerder aangesteld wordt. Deze beheerder zorgt o.a. voor inchecken, bewaren van orde, beheer van het materiaal en praktische organisatie en wordt bijgestaan door een ICT-coördinator voor de technische aspecten.

Door het specifieke karakter van het OLC is deze ruimte bij uitstek geschikt voor de realisatie van de ICT-integratie binnen de vakken maar deze integratie mag zich niet enkel tot het OLC beperken.

ICT-integratie als middel voor kwaliteitsverbetering

Onder ICT-integratie verstaan we het gebruik van informatie- en communicatietechnologie ter ondersteuning van het leren.

ICT-integratie kan op volgende manieren gebeuren:

- Zelfstandig oefenen in een leeromgeving

Nadat leerlingen nieuwe leerinhouden verworven hebben, is het van belang dat ze voldoende mogelijkheden krijgen om te oefenen bijvoorbeeld d.m.v. specifieke pakketten. De meerwaarde van deze vorm van ICT-integratie kan bestaan uit: variatie in oefenvormen, differentiatie op het vlak van tempo en niveau, geïndividualiseerde feedback, mogelijkheden tot zelfevaluatie.

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

- Zelfstandig leren in een leeromgeving

Een mogelijke toepassing is nieuwe leerinhouden verwerven en verwerken, waarbij de leerkracht optreedt als coach van het leerproces (bijvoorbeeld in het open leercentrum). Een elektronische leeromgeving (ELO) biedt hiertoe een krachtige ondersteuning.

- Creatief vormgeven

Leerlingen worden uitgedaagd om creatief om te gaan met beelden, woorden en geluid. De leerlingen kunnen gebruik maken van de mogelijkheden die o.a. allerlei tekst-, beeld- en tekenprogramma's bieden.

- Opzoeken, verwerken en bewaren van informatie

Voor het opzoeken van informatie kunnen leerlingen gebruik maken van o.a. cd-roms, een ELO en het internet.

Verwerken van informatie houdt in dat de leerlingen kritisch uitmaken wat interessant is in het kader van hun opdracht en deze informatie gebruiken om hun opdracht uit te voeren.

De leerlingen kunnen de relevante informatie ordenen, weergeven en bewaren in een aangepaste vorm.

- Voorstellen van informatie aan anderen

Leerlingen kunnen informatie aan anderen meedelen of tonen met behulp van ICT-ondersteuning met tekst, beeld en/of geluid onder de vorm van bijvoorbeeld een presentatie, een website, een folder ...

- Veilig, verantwoord en doelmatig communiceren

Communiceren van informatie betekent dat leerlingen informatie kunnen opvragen of verstrekken aan derden. Dit kan via e-mail, internetfora, ELO, chat, blog ...

- Adequaat kiezen, reflecteren en bijsturen

De leerlingen ontwikkelen competenties om bij elk probleem verantwoorde keuzes te maken uit een scala van programma's, applicaties of instrumenten, al dan niet elektronisch. Daarom is het belangrijk dat zij ontdekken dat er meerdere valabele middelen zijn om hun opdracht uit te voeren. Door te reflecteren over de gebruikte middelen en door de bekomen resultaten te vergelijken, maken de leerlingen kennis met de verschillende eigenschappen en voor- en nadelen van de aangewende middelen (programma's, applicaties ...). Op basis hiervan kunnen ze hun keuzes bijsturen.

1.3 VOET

Wat en waarom?

Vakoverschrijdende eindtermen* (VOET) zijn minimumdoelen die, in tegenstelling tot de vakgebonden eindtermen, niet specifiek behoren tot een vakgebied, maar door meerdere vakken en / of vakoverschrijdende onderwijsprojecten worden nagestreefd.

De VOET geven scholen de opdracht om jongeren te vormen tot de actieve burgers van morgen!

Zij moeten jongeren in staat stellen om die sleutelcompetenties te verwerven die een zinvolle bijdrage leveren aan het uitbouwen van een persoonlijk leven en aan de opbouw van de samenleving.

Het ordeningskader van de VOET bestaat uit een samenhangend geheel dat deels globaal en deels per graad geformuleerd wordt.

Globaal:

- een **gemeenschappelijke stam** met 27 sleutelvaardigheden.

Deze gemeenschappelijke stam is een opsomming van vrij algemeen geformuleerde eindtermen, los van elke context. Ze zijn toepasbaar in alle opvoedings- en onderwijsactiviteiten van de school. Ze kunnen, afhankelijk van de keuze van de school, in samenhang met alle andere vakgebonden of vakoverschrijdende eindtermen worden toegepast;

- **zeven** maatschappelijk relevante toepassingsgebieden of **contexten**
 - **lichamelijke gezondheid en veiligheid,**
 - **mentale gezondheid,**
 - **sociorelationele ontwikkeling,**

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

- **omgeving en duurzame ontwikkeling,**
- **politiek-juridische samenleving,**
- **socio-economische samenleving,**
- **socioculturele samenleving.**

Per graad:

- leren leren,
- ICT in de eerste graad,
- technisch-technologische vorming in de tweede en derde graad ASO.

Een zaak van het hele team

De VOET vormen een belangrijk onderdeel van de basisvorming van de leerlingen in het secundair onderwijs. Om een brede en harmonische basisvorming te waarborgen moeten de eindtermen van de gemeenschappelijke stam, contexten, leren leren, ICT en technisch-technologische vorming in hun samenhang behandeld worden. Het is de taak van het team om - vanuit een visie en een planning-vakgebonden en vakoverschrijdende eindtermen te combineren tot zinvolle gehelen voor de leerlingen.

Door de globale formulering krijgen scholen meer autonomie bij het werken aan de vakoverschrijdende eindtermen, waardoor de school meer mogelijkheden krijgt om het eigen pedagogisch project vorm te geven.

Het team zal keuzes en afspraken moeten maken over de VOET.

De globale formulering over de graden heen betekent niet dat alle eindtermen in alle graden moeten aan bod komen, dit zou een onbedoelde verzwaring van de inspanningsverplichting tot gevolg hebben. Bij het maken van de keuzes wordt verwacht dat elke graad in elke school een redelijke inspanning doet ten opzichte van het geheel van de VOET, rekening houdend met wat in de andere graden aan bod komt.

Doordat de VOET niet louter graadgebonden zijn, krijgt de school/scholengemeenschap de mogelijkheid om een leerlijn over de graden heen uit te werken.

1.4 JAARPLAN

Van elke leraar wordt verwacht dat zij/hij in het begin van het schooljaar een jaarplanning maakt. Eenvormigheid is een noodzaak voor de verschillende collega's binnen eenzelfde vakgroep.

De timing en de volgorde van de leerstofonderdelen zijn niet bindend. Indien afgeweken wordt, zal dit in overleg tussen de verschillende collega's gebeuren en zullen – indien nodig – de andere jaarplannen eveneens aangepast worden. Steeds zal erover gewaakt worden dat de noodzakelijke voorkennis aanwezig is.

De verschillende jaarplannen zullen zodanig gemaakt worden dat er -waar mogelijk- per week een coördinatie is tussen de verschillende vakken. Overleg tussen de verschillende leraars is dus onontbeerlijk.

Tijdens het schooljaar zullen de vorderingen door de verschillende collega's samen regelmatig geëvalueerd worden met het doel de verschillende jaarplannen eventueel bij te sturen.

1.5 BEGRIPPENLIJST

De leerlingen bezitten een begrippenlijst uit het 1e en 2e leerjaar van de derde graad. Deze lijst wordt aangevuld en kan samen met de leerlingen en op hun vraag steeds uitgebreid worden.

De leerlingen mogen deze lijst steeds raadplegen, dus ook bij evaluaties.

- Tabel i.v.m. de psychologische ontwikkeling van het kind
De leerlingen bezitten een tabel i.v.m. de psychologische ontwikkeling van het kind. Deze tabel wordt, zo nodig, steeds verder aangevuld. Deze tabel wordt door de leerlingen steeds gebruikt, ook bij evaluatie.
- Spelmap
De aangelegde spelmap uit de eerste twee jaren van de derde graad wordt verder gebruikt en ook aangevuld.

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

1.6 STAGE

- De waarde van de stage ligt in het probleemoplossend handelen, waarbij geïntegreerd handelen en denken centraal staan.
- Wetgeving:
 - omzendbrief: leerlingenstages in het voltijds secundair onderwijs
- De **vakgroep bepaalt de stageactiviteiten** waarbinnen deze doelstellingen kunnen gerealiseerd worden. De stageactiviteiten zijn specifiek per stageplaats. Op stage worden alle competenties (dus ook de leerplandoelstellingen) concreet en geïntegreerd toegepast en getoetst aan de realiteit. De leerlingen werken binnen een team onder begeleiding van een verantwoordelijke zoals een maatschappelijk werker, een verpleegkundige...

Voorbeelden van stageactiviteiten:

- dagelijks omgaan met kinderen van 0 tot 12 jaar, al dan niet met specifieke zorgbehoeften en begeleiden van de ontwikkelingsgerichte creativiteit;
- zorgen voor een stimulerende omgeving voor de kinderen en hun ouders;
- vlotte opvang en onthaal van kinderen;
- dagelijkse zorg verlenen aan kinderen met al dan niet een extra zorgbehoefte;
- zorg voor maaltijden, interieur, linnen, materiaal en materieel;
- medicatie toedienen volgens de wettelijke voorschriften;
- bevorderen van de taalontwikkeling van alle kinderen;
- voorkomen van ongevallen en toepassen van EHBO;
- dagelijkse verzorgende taken uitvoeren;
- vlot interne communicatie voeren;
- externe communicatie voeren;
- heen- en weerschriftje invullen;
- ...

Aandachtspunten:

- Werken vanuit een emancipatorische en holistische mensvisie op een sensitief responsieve wijze;
- Respect hebben voor diversiteit en het welbevinden van kinderen en ouders, alsook hun omgeving;
- Rekening houden met de doelstellingen en visie van de organisatie;
- Onder begeleiding werken:
 - van deelopdrachten en gecombineerde opdrachten naar totaalzorg;
 - van onmiddellijk naar verwijderd toezicht.
- De vakgroep bepaalt de stageplaatsen waar deze activiteiten kunnen plaatsvinden. Hierbij houdt zij rekening met de vorderingen van de leerlingen op gebied van kennis, vaardigheden en attitudes. Wij adviseren de vakgroepen rekening te houden met de instellingen die in het beroepsprofiel en in de visie van dit leerplan worden voorgesteld. Leerlingen dienen verschillende stage-ervaringen op te doen en hierop te reflecteren. Zo worden ze zich bewust van hun professioneel handelen en kunnen het zo nodig bijsturen. De mogelijkheid om ook in groep te werken omtrent praktijkervaringen en reflectie verhoogt het leereffect!
- We opteren zoveel mogelijk voor blokstages van een zekere duur (minimaal 2-3 weken) omwille van het leerproces. Er dienen terugkomdagen voor reflectie voorzien te worden en een tussentijdse evaluatie. De leerlingen volgen de werkregeling van de voorziening, zo kan er een zekere band ontstaan tussen de leerling en de kinderen. De leerling ervaart het werk in al zijn facetten op een realistische wijze. Het voldoen op stage is in deze opleiding van doorslaggevend belang!

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

1.7 WERKPLEKLEREN

Het gaat hier over het aanleren en toepassen van competenties in concrete werksituaties.

Het biedt voor alle partijen voordelen, zowel op korte als op lange termijn. Dit op voorwaarde dat het kwaliteitsvol gebeurt.

Vooraleer met kwaliteitsvol werkplekleren te starten, dienen een aantal inhoudelijke en structurele randvoorwaarden voldaan te zijn.

1.7.1 Waarom werkplekleren?

- Doelstellingen die je op school niet kan realiseren omwille van:
 - gebrek aan het gepaste materieel;
 - specifieke lesgevers;
 - reële situaties.
- Toegevoegde waarde naast de stage
- Tijdens de uren PV wordt de les op de stageplaats/instelling gegeven
- Vooraf goed afspreken met de bedrijven/stageplaatsen
- Jaarplanning afstemmen volgens de mogelijkheden v/d stageplaatsen/instellingen

1.7.2 Aanpak van werkplekleren

- Op de werkplek, in de huidige of toekomstige werkomgeving van de lerende.
- Gericht op het opbouwen, onderhouden of verbeteren van de competenties van nieuwe of bestaande medewerkers.
- Heeft betrekking op de competenties waarvoor de betreffende medewerker verantwoordelijk is of dient te worden.
- Verloopt volgens een vooraf opgesteld, gestructureerd plan (formuleren van leerdoelen, actieplan, evaluatie).
- De opleidingsactiviteiten worden in de tijd gepland.
- De lerende wordt opgeleid/begeleid door een ervaren collega en de leraar.
- Er wordt gebruik gemaakt van materiaal dat speciaal hiervoor ontwikkeld werd.

1.7.3 Stappen om te starten met werkplekleren

- Informeren
- Inventariseren en analyseren
- “begeleid leren op de werkplek”; hoe begin ik?
- Is de stageplaats/instelling klaar voor de begeleiding van werkplekleren?
- Wie helpt mij ter plaatse als begeleider? Erken hen en stel een functiebeschrijving op
- Zorg voor een goede communicatie tussen de directies, leraren en begeleiders
- Stimuleer een positieve houding t.o.v. werkplekleren bij begeleiders, stagementoren, collega’s leraren en de collega’s op de werkvloer
- Tracht rekening te houden met de verschillende competenties van de studenten binnen de groep

1.7.4 Stijlen van werkplekleren

- Opleiden
- Coachen
- Begeleiden
- Zelfstudie
- Peterschap
- Intervisie
- Praktijkervaring

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

1.7.5 Wanneer lukt het?

- Bepaal de concrete doelstellingen vanuit het leerplan; geef de student de kans om mee te sturen.
- Mentoring en coaching, samen.
- Heldere afspraken met alle betrokkenen.
- Zorg voor een doorgaande lijn.
- Gerichtheid op bekwaamheden.
- Zelfevaluatie toepassen en regelmatig bijsturen.
- Wees flexibel.
- Voorzie meerdere manieren en momenten om competenties aan te leren.
- Pas de groepsgrootte aan volgens de oefening.
- Volg de kwaliteit van het werkplekleren op via een checklist.

1.7.6 Hoe evalueren?

- Evalueer op basis van de doelstellingen die samen werden vastgelegd, jij bent de eindverantwoordelijke.
- Voorzie ook een zelfevaluatie voor de leerling.
- Evalueer tijdens en na het werkplekleren.
- Duid op een lijst met competenties aan welke de student al bereikt heeft.
- Laat de leerling een portfolio samenstellen zodat de evoluties zichtbaar worden.

Het aandeel van stages en werkplekleren in Kinderzorg is dus zeer groot, daar men werken met mensen alleen maar in concrete situaties kan oefenen.

1.8 GIP

De geïntegreerde proef heeft een realiteitsgebonden karakter, is vakoverschrijdend en evalueert kennis, vaardigheden en attitudes gericht op de uitvoering van beroepsgebonden activiteiten.

De leerling moet op het einde van het derde jaar van de derde graad in staat zijn om als volwaardige begeleid(st)er in de kinderopvang te werken.

De geïntegreerde proef kan **bestaan uit** een leerlingenproject, al dan niet gecombineerd met stageopdrachten. De geïntegreerde stageopdrachten worden in gezamenlijk overleg tussen leraren geformuleerd, gebruikmakend van de verschillende componenten van het beroepsgericht gedeelte (en liefst ook van het algemeen gedeelte) en in afspraak met het werkveld, geformuleerd.

De stageopdrachten refereren naar de competenties. Op die manier leren leerlingen ook op stage geïntegreerd werken. De geïntegreerde proef maakt deel uit van de **evaluatie** van de leerling. De delibererende klassenraad zal zich over het advies van de jury uitspreken

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

MINIMALE MATERIËLE VEREISTEN¹

1 PV PRAKTIJK OPVOEDKUNDE EN TV OPVOEDKUNDE

Een eigen vaklokaal is noodzakelijk om de diverse opgegeven leerplandoelstellingen voor PV praktijk opvoedkunde en TV Opvoedkunde te realiseren. De leraar moet met zijn klasgroep informatiebronnen kunnen raadplegen die in de school/klas aanwezig zijn. Om die reden is het eveneens onontbeerlijk dat de leraar vlot kan beschikken over audiovisuele middelen zoals een overheadprojector, video en tv, beamer ... Er bestaat heel wat software (o.m. sociale kaarten) en er is heel wat informatie ter beschikking via het internet. Daarom is de vlotte toegankelijkheid in de klas tot het internet een lage drempel om dit ook te gebruiken. Om de doelstellingen te realiseren moeten de leerlingen toegang hebben tot informatiebronnen omtrent gezondheid en welzijn.

De leerlingen kunnen beschikken over een aantal algemene werken i.v.m. psychopedagogiek en een psychologisch en medisch woordenboek in de klasbibliotheek. Zo kunnen de leerlingen zelfstandig of in groep werken.

Indien mogelijk werkt men best met verschillende hoeken die elk hun eigen functie hebben en elk een specifieke sfeer uitstralen, zo o.m.:

- een hoek vakliteratuur en documentatie;
- een hoek met een pc met internetaansluiting;
- een beamer met aangepast projectiescherm;
- een DVD-speler met tv;
- een hoek voor lesmomenten in combinatie met AV Expressie en spelactiviteiten;
- een hoek om in kleine groepen te werken (met de aanwezigheid van expressiematerieel).

Een prikbord kan men gebruiken om projecten, uitstappen, bezoeken e.a. aan te kondigen, om resultaten van realisaties van leerlingen bekend te maken.

2 PV PRAKTIJK VERZORGING EN TV VERZORGING

Een vaklokaal is noodzakelijk voor de vakken PV Praktijk Verzorging en TV Verzorging. In een goed dergelijk uitgerust verzorgingslokaal heeft men uiteraard de beschikking over een verzorgingstafel met aansluiting voor koud en warm water en elektriciteit.

De leraar kan beschikken over:

- een beamer met aangepast projectiescherm;
- een DVD-speler met tv;
- een computer met internetaansluiting om handig documentatie op te zoeken en software i.f.v. de opleiding te tonen;
- licht en wendbaar meubilair dat efficiënt kan aangepast worden aan de wisselende werkvormen van de les verzorging;

¹ Inzake veiligheid is de volgende wetgeving van toepassing:

- Codex
- ARAB
- AREI
- Vlareem.

Deze wetgeving bevat de technische voorschriften die in acht moeten genomen worden m.b.t.:

- de uitrusting en inrichting van de lokalen;
- de aankoop en het gebruik van toestellen, materiaal en materieel.

Zij schrijven voor dat:

- duidelijke Nederlandstalige handleidingen en een technisch dossier aanwezig moeten zijn;
- alle gebruikers de werkinstructies en onderhoudsvoorschriften dienen te kennen en correct kunnen toepassen;
- de collectieve veiligheidsvoorschriften nooit mogen gemanipuleerd worden;
- de persoonlijke beschermingsmiddelen aanwezig moeten zijn en gedragen worden, daar waar de wetgeving het vereist.

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

- een prikbord voor mededelingen, aankondigingen, persoonlijk (creatief) werk van de leerlingen;
- ruimte voor "aankleding" van het lokaal (teksten, posters, kaarten...) zodat zowel een medische als huishoudelijke sfeer de leerlingen inspireert en motiveert. Het lokaal verzorging moet de leerlingen inspireren tot een algemene attitude van netheid, zorg en hygiëne.
- opbergruimte voor didactisch materieel;
- een leshoek met klasbibliotheek;
- een hoek met alle materieel voor de praktische oefeningen.

2.1 DIDACTISCHE VERANTWOORDING

Zoveel mogelijk leermiddelen moeten binnen het handbereik liggen van zowel de leerkracht als de leerling.

Het ontbreken van de hoger vermelde uitrusting en infrastructuur zou de leerkracht verzorging enerzijds verplichten zijn hulpmiddelen en technische apparatuur mee te zeulen en anderzijds de leerlingen het gebruik van didactische hulpmiddelen te ontfagen. Voor de leerkracht is het ontmoedigend en demotiverend.

In plaats van het prachtig didactisch materiaal en de hulpmiddelen die vandaag ter beschikking staan of die hijzelf creatief kan samenstellen, efficiënt aan te wenden wordt de leerkracht geremd en in een keurslijf gedwongen. Zo verdwijnt elke kans of ruimte om de leerlingen creatief en motiverend op te leiden.

2.2 ZUIGELING

Eerste zorgen

- Pop
- Bedlinnen
- Babybedje + aangepaste matras.
- Zuigelingen /peuterbedje +aangepaste matras.
- Bad
- Stoffen luiers
- Wegwerpluiers (verschillende maten/merken)
- Vuilbak voor luiers.
- Verzorgingskussen
- Kleding
- Washandjes/handdoeken
- Flessen/rekje/borstel: sterilisatiemateriaal van eerste voedingen
- Babythermometer/badthermometer
- Kam, borstel

2.3 VERBRUIKSGOEDEREN

- Onderleggers/groot/klein
- Fysiologisch water
- Watten
- Depper: 5/5, 10/10
- Ontsmettingsstoffen: alcohol, iso-bethadine, hibitane, eosine, Hac, dettol ...
- Stuitzalf
- Zeep, bodylotion, babyolie
- Oorstokjes

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

- Urinezakjes (jongens en meisjes) + verzendingsrecipiënt
- Dossiers om te leren invullen ...

Om aan de **nodige veiligheidsvoorschriften** te voldoen dient o.a. een EHBO-kit aanwezig te zijn.

3 AV EXPRESSIE

De vaardigheden die worden ingeoeffend vereisen een lokaal dat kan aangepast worden aan het werken met allerlei materialen. Het moet een lokaal zijn dat flexibel aan te passen is aan de zeer gevarieerde activiteiten die worden bijgebracht.

Een polyvalente ruimte desgevallend in combinatie met PV en TV Opvoedkunde biedt heel wat mogelijkheden om materiaal op te bergen, resultaten uit te stallen en motiverend te werken voor andere inhoud. Ook moet voldoende informatie aanwezig zijn en mogelijkheden om informatie op te zoeken, ook via het internet.

3.1 BEELDENDE EXPRESSIE

- Stromend water met aangepaste wasbak
- Bord, gedeeltelijk geruit met een wit gedeelte voor projectie
- Prikborden en magneetborden aan de wanden
- Kleibak, klei, gips, papierpulp, plasticine, hout, glas, karton, kralen, hamer, nagels
- Potloden, wascokrijt, verf, inkt, papier, karton, stempels, spons, schaar
- Cuttermes, lijn
- Restjes stof, leer, garen, koord, knopen, borduurgaren, naald, schaar, strijkijzer
- Spelden, klossen
- Snijlatten, snijmessen
- Behangerslijm
- Zaag
- Tang
- Grote afvalbak
- Retroprojector
- DVD en TV
- Computer CD/DVD en internetaansluiting.

3.2 MUZIKALE EXPRESSIE

- Piano
- Orff-instrumenten
- CD/DVD speler
- Slaginstrumenten.

3.3 DRAMATISCHE EXPRESSIE

- Vrije ruimte met geschikte bevloering
- Verkleedkleden
- Make-up
- Toneel/podium

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

EVALUATIE

1 ALGEMENE PRINCIPES

In de laatste decennia heeft zich een nieuwe ontwikkeling voorgedaan in het denken over evaluatie. Evaluatie wordt niet meer als een losstaande activiteit beschouwd die louter gericht is op de beoordeling van de leerling, maar moet verweven zijn met het gehele leerproces. De didactische evaluatie is een inherent deel van leren en onderwijzen. Zij geeft informatie aan leerlingen en leraren over het succes van het doorlopen leerproces en biedt zodoende de kans om het rendement van leerlingen én leraren te optimaliseren.

2 CRITERIA

Een relevante evaluatie moet beantwoorden aan een aantal criteria. Validiteit, betrouwbaarheid, transparantie en didactische relevantie zijn criteria die bijdragen tot de kwaliteit van de evaluatie.

2.1 VALIDITEIT

De evaluatie is valide in de mate dat ze meet wat zij veronderstelt te meten. Om valide te zijn moet de evaluatie aan volgende voorwaarden voldoen:

- de opgaven moeten representatief zijn voor de ganse leerinhoud;
- de toetsing moet aansluiten bij het onderwijs dat voorafgegaan is;
- ze moet een aanvaardbare moeilijkheidsgraad hebben;
- wat geëvalueerd wordt, moet ook voldoende ingeoefend zijn.

2.2 BETROUWBAARHEID

De evaluatie is betrouwbaar in de mate dat zij niet afhankelijk is van het moment van afname of correctie. Een hoge betrouwbaarheid wordt bekomen door:

- nauwkeurige, duidelijke, ondubbelzinnige vragen te stellen;
- te corrigeren op basis van een duidelijk correctiemodel met puntenverdeling;
- relatief veel vragen te stellen;
- aan de leerling voldoende tijd te geven om de toets uit te voeren;
- veel evaluatiebeurten te voorzien (zonder te veel tijd van de onderwijstijd in beslag te nemen!).

2.3 TRANSPARANTIE EN VOORSPELBAARHEID

De evaluatie moet transparant en voorspelbaar zijn: d.w.z. ze mag voor de leerlingen geen verrassingen inhouden. Daarom moet ze aan volgende voorwaarden voldoen:

- ze moet aansluiten bij de wijze van toetsen die de leerlingen gewoon zijn
- de beoordelingscriteria moeten door de leerling vooraf gekend zijn
- de leerlingen moeten precies op de hoogte zijn van wat ze moeten kunnen en kennen.

2.4 DIDACTISCHE RELEVANTIE

De evaluatie is didactisch relevant als zij bijdraagt tot het leerproces. De leerlingen moeten uit de beoordeling iets kunnen leren. Daarom is het essentieel aan de leerling feedback te geven:

- door een gecorrigeerde toets in de klas te bespreken: een goede toetsbespreking beperkt zich niet tot het geven van de juiste oplossingen maar leert de leerlingen ook waarom een antwoord juist of fout is;
- door de examenkopij te laten inkijken en klassikaal te bespreken.

3 SOORTEN

De hedendaagse didactiek maakt een onderscheid tussen proces- en productevaluatie. De procesevaluatie (bijv. dagelijks werk) heeft tot doel informatie te krijgen over de bereikte en niet bereikte

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

leerdoelen en na te gaan of de gehanteerde werkvormen wel effectief waren in functie van de vooropgestelde doelstellingen. Zij is geen doel op zich, maar biedt een basis om remediërende acties te ondernemen en zo nodig voor andere werkvormen te kiezen. De procesevaluatie kan een aanleiding geven tot zelfevaluatie en eventuele bijsturing van het onderwijsproces van de leraar.

De productevaluatie (bijv. de examens) is gericht op de resultaatbepaling: ze spreekt een eindoordeel uit over de leerprestaties van de leerling. De bedoeling is na te gaan in hoeverre de onderwijsdoelen door de leerling bereikt zijn.

3.1 DE PROCES-EVALUATIE

Het dagelijks werk van de leerlingen, een procesevaluatie, wordt permanent geëvalueerd. Het is de bestendige opvolging van het leerproces en de beheersingsgraad van de inhouden door de leerlingen.

De eindexamen van een rapportperiode is het resultaat van een redelijk aantal toetsen, waarbij de verschillende vakcomponenten op evenwichtige wijze aan bod komen.

Een relevante procesevaluatie is een mix van gegevens over kennis, vaardigheden en attitudes. Toetsen zullen niet alleen naar de functionele kennis peilen, maar zeker ook naar de mate waarin leerlingen de vaardigheden beheersen. Daarnaast houdt de leraar bij het vastleggen van een cijfer rekening met de evaluatie van attitudes. Naast vakgebonden attitudes selecteert hij een beperkt aantal vakoverschrijdende attitudes die hij bij zijn evaluatie aan bod laat komen. In de verschillende periodes van het jaar kan de aandacht verlegd worden naar andere attitudes.

3.1.1 Rapportering

Het is noodzakelijk de leerlingen en hun ouders geregeld te informeren over hun vorderingen en prestaties. Dit gebeurt occasioneel via de agenda en systematisch op het einde van elke periode via het rapport. De commentaar en de remediëring op het rapport moeten zinvol, leerlinggericht en opbouwend zijn. Bij ernstige nalatigheden en ernstig gevaar voor mislukking worden de ouders best tijdig verwittigd via een afzonderlijke brief. De eindbeslissing mag voor de leerlingen en de ouders geen verrassing zijn.

3.1.2 Remediëring

Remediëren is niet enkel een rubriek op het leerlingenrapport. Remediëren moet ook in werkelijkheid gebeuren. Inhaallessen, bijsturingstaken ... maken deel uit van het onderwijsproces. Speciaal uitgezochte oefeningen i.v.m. de individuele tekorten van de leerlingen moeten pedagogisch benaderd worden (ingeleid, voorbereid, gecorrigeerd, geëvalueerd) en dienen opgenomen te worden in de algemene evaluatie van de betrokken rapportperiode. Een schriftelijke neerslag hiervan is een aanrader voor het contact met de ouders via de agenda, en kan als een herhaalde waarschuwing of voorbode van de nakende beslissing gelden.

3.2 DE PRODUCT-EVALUATIE

Examens houden een productevaluatie in. Ze zijn bedoeld om na te gaan in hoeverre de belangrijkste doelstellingen van het leerplan bereikt zijn op het einde van een leer- of onderwijsperiode. De leerinhouden die essentieel zijn voor de leerstofopbouw in het volgend semester of schooljaar moeten aan bod komen.

4 JURIDISCH KADER

Wat de evaluatie betreft, hebben de scholen een veel grotere autonomie dan vroeger. De evaluatiecriteria en de wijze van evalueren behoren tot de bevoegdheid van de lokale scholen. Ze ontwikkelen een eigen evaluatiebeleid dat zijn neerslag vindt in het schoolwerkplan.

Een belangrijke rol bij de ontwikkeling van een eigen evaluatiebeleid is weggelegd voor de vakgroepen, die op die manier betrokken worden bij de globale onderwijskundige visie van de school.

De concrete schikkingen in verband met de evaluatie worden vastgelegd in het schoolreglement, onderdeel: studiereglement.

Het ligt voor de hand dat – in de geest van een participatieve beleidsvoering – bij het opstellen van het luik evaluatie in het schoolreglement rekening gehouden wordt met de opties genomen door de vakgroep.

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

BIBLIOGRAFIE

1 BOEKEN EN TIJDSCHRIFTEN

- ALMUTH B., *Speelplezier voor baby's*, uitgeverij Abimo.
- ADRIAENSSENS P., *Opvoeden is een groeiproces. Wegwijzers voor vaders en moeders*. Uitgeverij Lannoo Tielt, 2002.
- DEBAENE A., POTTIE M., *Alle eendjes ... liedjesgroeboek voor kleuters + CD*, Davidsfonds.
- ANTHEA PAPPIN, HELEN WILLIAMS, *Kijken is de kunst* - Casterman - ISBN 90/209/138/6.
- BISSCHOP M. en COMPERNOLLE T., *Je kind kan het zelf. Kinderen opvoeden tot zelfredzaamheid*. Uitgeverij Lannoo Tielt, 2003.
- BOUDRY, C. & VANDENBROECK, *Gepeuter, een handboek voor creatieve activiteiten met peuters*, Uitgeverij SWP, Amsterdam, 2003.
- BOUDRY, C. & VANDENBROECK, M., *Spiegelkje, spiegelkje... Een werkboek voor de kinderopvang over identiteit en respect*. SWP Amsterdam, 2001, VBJK.
- BOUDRY, C., DE WEERDT H., *Ontvlambare vingers, een handleiding om te verdwalen*, uitgeverij SWP, Amsterdam. (inclusief DVD).
- CANTECLEER *Hobbywijzer* – Cantecler.
- CED-groep, *Sociaal spel, handleiding met 40 themaposters*.
- CHILDCARE IN LEARNING NETWORKS via VBJK, *Gelijkwaardigheid en respect voor diversiteit*.
- CHILDCARE IN LEARNING NETWORKS via VBJK, *Kinderopvang met sociale functie*.
- CHILDCARE IN LEARNING NETWORKS via VBJK, *Methodiekenmap*.
- CHILDCARE IN LEARNING NETWORKS via VBJK, *Ontvlambare vingers*.
- CHILDCARE IN LEARNING NETWORKS via VBJK, *Opvangouders bouwen aan een pedagogiek*.
- CHILDCARE IN LEARNING NETWORKS via VBJK, *Ouderparticipatie, ook voor vaders!*
- DE GROOT R., HAKVOORT-KOOMEN E., VAN DER POEL L., ROST H., VELDHOVEN M., *Speelblokken*, Bohn Stafleu Van Loghum, Houtem/Diegem, 1993.
- DOKADI, (4-5 jaar), Uitgeverij Averbode.
- DOPIDO, (2-3 jaar), Uitgeverij Averbode.
- DOREMI, (5-6 jaar), Uitgeverij Averbode.
- DOROTHY EINON, *Jong geleerd*, Lannoo 2001.
- De school is uit*, VBJK Gent.
- SINGER E. & DE HAAN D., *Kijken, kijken, kijken. Over samenspelen, botsen en verzoenen bij jonge kinderen*.
- FIONA WATT, *Ketnet grote knutselboek*, Standaard uitgeverij.
- FLEURUS, *Zelf doen zelf maken zelf ontwerpen*
- FRANCOIS, S. & M. VERHELST (2008), *Peuterprikkel*. Leuven: Centrum voor Taal & Onderwijs.
- GAETANNE LANNOY, *De kleine kunstenaar*, Casterman.
- GODELEINE DE ROSAMEL, *Handen omhoog, ik teken met mijn handen*, Casterman.

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

GO! Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap *Kinderopvang, de sleutel voor gelijke kansen, beleidscahier 2.*

HANS MEIJ & LIESBETH SCHREUDER, *Welkom in de groep, groepsindeling en opendeurbeleid in kinderdagverblijven en buitenschoolse opvang.*

Het STOP-project., *Samen Sterker Terug Op Pad*, een vroege interventie voor jonge kinderen met gedragsproblemen, Uitgeverij SWP/Amsterdam.

HILDE VAN HAUTE, LUK DE MEY, *Kleuterkriebels*, Abimo.

IRENE LUXBACHER, *Mijn eerste kunstwerkjes*, Deltas.

JAMIE KYLE MC GILLIAN, *Leuke en leerrijke activiteiten met uw kind*, Zuidnederlandse uitgeverij.

JET BOEKE; *Dikkie dik gaat buiten spelen*, Gottmer.

JOEP DEVIE en RONNY VANOOSTHUYSE, *Het grote snoezelboek*, Abimo.

JOHANNES ITTEN, *Beeldende kunst in vorm en inhoud* - Cantecler / Westland Schoten.

JOHANNES ITTEN, *Kleurenleer* - Cantecler - ISBN 90/213/0052/4.

JOSETTE HOEX, *T'is knap lastig! Omgaan met lastig gedrag in de buitenschoolse opvang.*

JORGEN BATLORRI, VICTOR ESCANDELL, *101 leerrijke spelletjes voor baby's en peuters*, Deltas.

KIDDO, *Pedagogisch magazine voor de kinderopvang*, uitgeverij SWP.

KIND & GEZIN, *Handleiding ZIKO (Zelfevaluatie-Instrument voor welbevinden en betrokkenheid van Kinderen in de Opvang, prof. Ferre Laevers).*

KIND & GEZIN, *Het grote kinderopvangboek, 2006.*

KIND & GEZIN, *Infectieklapper.*

KIND & GEZIN, *Kindermishandeling.*

KIND & GEZIN, *Kind in beeld van baby tot kleuter*

KIND & GEZIN, *Kleine kinderen, wij maken er werk van!*

KIND & GEZIN, *Wegwijs in de kinderopvang.*

KINDEREN IN EUROPA, *Europese publicatie over kinderopvang.*

FLAMENGS K., *Twee maten rust*, Abimo.

SCHREUDER L., VALKESTIJN M. & SUZANNE MEWISSEN, *School met 5 o's. Onderwijs, opvoeding, ontwikkeling, opvang en ontspanning in een dagarrangement.*

DEJONCKHEERE M., J. Van IN, *Zien Denken Doen* - Lier - ISBN 90/303/1599/0.

DEJONCKHEERE M., J. Van IN, *Het woord schept beelden, Het beeld doet spreken* - Lier – ISBN 90/303/1710/8.

MEEUWIG M., SCHEPERS W. & VAN DER WERF T., *Sporen van Reggio, een introductie in de Sporen-pedagogiek.*

Met baby's, Peuters en kleuters in het zwembad, Redactie GSF sportief.

WILLCOX M., *Blauw met geel is geen groen* - Cantecler - ISBN 90/213/0500/3.

MOL, J., *Opgroeien in vertrouwen. Opvoeden zonder straffen en belonen.* Uitgave SWP/Amsterdam, 2006.

Ontwikkelingsdoelen Kleuteronderwijs, Vlaamse Onderwijsraad, 1995.

OOSTERHOF-VAN DER POEL, M.M.W., *opvoedingsproblemen 0-4 jarigen. Handleiding voor opvoedingsondersteuners*, Van Gorcum, Assen, 2003.

PEETERS, J.e.a., *Opvangouders bouwen aan een pedagogiek.*

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

PEETERD, J. *De warme professional: begeleid(st)ers kinderopvang construeren professionaliteit*, Academia Press

PIPPPO (1-3 jaar), uitgeverij XOI.

POMPOEN (3-6 jaar), uitgeverij XOI.

FOD WERKGELEGENHEID, *Arbeid en sociaal overleg, Preventie van rugklachten in de sector van de kinderverzorging*.

SMEET RENÉ, *Ornament, symbool en teken* - Taschen Verlag Keulen

LAMBERT ANDRINE, *De leukste speelversjes en knierijmpjes*, Deltas.

RICHARD FOWLER, *Licht uit! Schaduwspeel*, popup boek, Bakermat.

SCHAERLAEKENS A.M., GILLIS S., *De taalverwerving van het kind*, Wolters-Noordhof.

SIENEKE GOORHUIS-BROUWER, *Taalontwikkeling en taalstimulering van baby's, peuters en kleuters*.

STELLAMANS-WELLENS H., *Mijn kind en ik. Samen groeien tot 3 jaar*.

TASSONI P., *De ontwikkeling van kinderen*, Uitgave SWP Amsterdam, 2006.

TASSONI P., *Het spel van kinderen voor professionals*, Uitgave SWP Amsterdam, 2006.

TASSONI P., *Leren werken met groepen kinderen*, Uitgave SWP Amsterdam, 2006.

TASSONI P., *Rondom het jonge kind*, uitgave SWP Amsterdam, 2006.

VAN KEULEN, A *Jonge kinderen discrimineren niet?! Omgaan met diversiteit in kindercentra en op school*.

VANDENBROECK, M., *In verzekerde bewaring, honderdvijftig jaar kinderen, ouders en kinderopvang*.

VANDENBROECK, M., *De blik van de Yeti*.

VAN HOLKEMA WARENDORF, *Baby's eerste versboekjes, Unieboek*.

VBJK, *Creatief omgaan met kwaliteit. De kwaliteitscriteria voor de particuliere opvanginstellingen in beeld*.

VBJK, *De school is uit, 1998*.

VBJK, *Gepeuter*.

VBJK, *Kinderen in Europa*.

VBJK, *Knderopvang in groep. Werkmap voor kinderdagverblijven*.

VBJK, *Kinderopvang met sociale functie*.

VBJK, *Knderopvang thuis. Werkmap voor opvanggezinnen*.

VBJK, *Ontvlambare vingers*.

VBJK, *Ouderparticipatie, ook voor vaders*.

VBJK, *Respect voor diversiteit in de kinderopvang*.

VBJK, *Spiegeltje, spiegeltje*.

VERHELST, M., COUSSEMENT, K., VANOOSTHUYZE, S. & L. VERHEYDEN (2004). *Bonte Boel! Taalvaardigheidsstimulering voor de jongste kleuters via muzische vorming*. Leuven: Steunpunt NT2.

VZW DE BLOKKENDOOS, *Jambo! Liedjes uit Afrika, Azië, Zuid-Amerika + CD*.

LOTENS YOS, *Vallen en opstaan*, uitgeverij Elmar.

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

2 DVD'S EN FILMS

BEELDTAAL, *Baby's*, DVD over de groei en ontwikkeling van baby's, uitgeverij audiovisuels Deinze.

CHILDCARE IN LEARNING NETWORKS via VBJK, *Childcare stories, ouders over opvoeden, werk en kinderopvang*.

CHILDCARE IN LEARNING NETWORKS via VBJK, *improving childcare*.

DE BREE, *Wiegelied voor Hamza, kinderopvang als ontmoetingsplaats*.

KIND & GEZIN, *Open je ogen voor een veilige slaapomgeving*.

KIND & GEZIN, *Dada van baby tot kleuter. Hoe omspringen met de allerkleinsten?*

KIND & GEZIN, *Medische preventie en veiligheidspreventie in de kinderopvang – richtlijnen en aanbevelingen 03/2007*.

KIND & GEZIN, *Samen lukt het!*

Prikkelend Nederlands in een meertalige omgeving., Het verhaal van taal., DVD over meertaligheid.

SWP, *Aandacht voor baby's. Werken met baby's in kinderdagverblijven*.

VANDENBROECK, M., *Childcare stories*, DVD.

VLAAMSE VERENIGING VOOR KINDERGENEESKUNDE - BEELDTAAL, *Kindje ziek? Over ziektebeelden bij baby's, peuters en kleuters*.

3 WEBSITES

www.decet.org

www.everychildmatters.gov.uk

www.g-o.be

www.g-o.be/nascholing

www.kind&gezin.be

(Hallepoortlaan 27, 1060 Brussel)

www.landelijkekinderopvang.be

www.pedagogiekontwikkeling.nl

www.pippo.nl

www.pompoen.nl

www.PPJ.be

(Werkgeversorganisatie voor kinderopvang en jeugdzorg, Solvaystraat 39, 2018 Antwerpen)

www.swpbook.com

www.VBJK.be

(Vormingscentrum voor de begeleiding van het jonge kind, Raas van Gaverestraat 67a, 9000 Gent)

www.vcok.be

(Een door de Vlaamse Overheid erkend vormingscentrum, gespecialiseerd in de thema's opvoeding, kinderopvang, adoptie en bemiddeling...)

www.werk.belgie.be

<http://www.cego.be>

(Centrum voor ervaringsgericht onderwijs)

<http://www.kindermishandeling.org/VK/>

AV Expressie (2 lestijden/week), PV Praktijk opvoedkunde (2 lestijden/week), PV Praktijk verzorging (1 lestijd/week), PV/TV Stage verzorging/opvoedkunde (2 lestijden/week), PV/TV Stage opvoedkunde (6 lestijden/week), PV/TV Stage verzorging (2 lestijden/week), TV Opvoedkunde (4 lestijden/week), TV Verzorging (1 lestijd/week)

<http://www.ckg.be/>

(Centrum voor Kinderzorg en Gezinsondersteuning)

<http://rodekruis.be>

4 ELEKTRONISCHE LEEROMGEVINGEN

e-modules (VBJK / K & G / CVO):

- Spel en speelgoed
- Omgaan met het jonge kind
- Gezonde voeding
- Veiligheid
- Omgaan met zieke kinderen
- ...